Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

…1921 оной …21-нээ гарана. | № 104 (18427) | 1990 оной майн 5, суббото | Сэн 3 мүн.

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Соведэй ТОГТООЛ

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ТҮРҮҮЛЭГШЫЕ ҺУНГАХА ТУХАЙ

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Совет **нигэжэ тогтообо:**

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшээр **БУЛДАЕВ Сергей Николаевичые** һунгаха.

Улаан-Үдэ хото, Соведүүдэй байшан.
1990 оной апрелиин 19.

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Соведэй ТОГТООЛ

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ТҮРҮҮЛЭГШЫН НЭГЭДЭХИ ОРЛОГШЫЕ ҺУНГАХА ТУХАЙ

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Совет **нигэжэ тогтообо:**

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшоор **САРЖАН Виктор Васильевичые** һунгаха.

Улаан-Үдэ хото, Соведүүдэй байшан.
1990 оной апрелиин 19.

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Соведэй ТОГТООЛ

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ТҮРҮҮЛЭГШЫН ОРЛОГШЫЕ ҺУНГАХА ТУХАЙ

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Совет **нигэжэ тогтообо:**

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшын орлогшоор **ГАРМАЕВ Ревомир Баяровичые** һунгаха.

Улаан-Үдэ хото, Соведүүдэй байшан.
1990 оной апрелиин 19.

Мүнөөдэр — Хэблэлэй үдэр

ҮНЭН ЗҮБЫЕ ҮРГЭНӨӨР ХАРУУЛХА

…эт хэблэлэй түүхэ багша Ленинэй …ор зохёон байгуулагдаһан «Прав…» түрүүшын номерһоо эхитэй. 1912 …һаа хойшо орон доторнай боло… …бхилалтанууд манай хэблэлдэ ур… …гдажа байгаа. Тэдэ хубилалта… …уровернь шэглүүлжэ, шэнэ байдал …гэ хэблэлэй оруулһан аша ну…

…ествын хуби заяанда шиидхэхы …эг эмхидхэхэ гэбэл, манай парти, …түрэмнай нэн түрүүн хэблэлэй …ойлгуулхы арга боломжонуудта… Ушар тиимэһээ «газетэ хадаа хам…, хамтын пропагандист байхаһаа …эмхидхэлшэ мүн» гэһэн агууехэ …барк мүнөөшье хүсэндөө байһаар. … мүнөө хубилган шэнэдхэлгын үе …лэй үүргэ улам дээшэлээ. Энээн … Центральна Комитедэй һаяхан …һан «Правда» газетэ тухай» тог… …тон тодорхойгоор хэлэгдээ.

…рһаа Хэблэлэй үдэр манай орондо …, журналнуудые гаргадаг редакци… …журналистнуудай, полиграфистнуудай, …худоогэй, хүдэлмэришэн болон …корреспондентнүүдэй, хэблэл тараа… …эжэлтэ һайндэрынь бэшэ, харин …ны совет хүн зоной һайндэр боло… …ндэдэг.

…ряад орондо олон тоото газетэ, …ай редакцинуудта, радио болон … олон зуугаад журналистнууд …дэнэй дунда 370 гаран хүн СССР-… …истнуудай холбооной гэшүүд юм. …ай февральда республикымнай Жур… …ай холбооной ээлжээтэ, XII съезд …эрэ съезд дээрэ олониитэдэ мэдээ… …и хэрэгсэлнүүдэй, тэдэнэй тоодо га… …й редакцинуудай коллективүүдэй, …удай эхин эмхинүүдэй хүдэлмэри… …ануудһаань шэнжэлэн шүүмжэлэг… …ган шэнэдхэлгын үедэ тэдэнэй бэе… …онгонууд тодорхойлогдоһон байна.

…кымнай хэблэлэй хүдэлмэрилэгшэ… …неүүдэй дунда мүнөө үе сагай бэр… …эн байдалдо һуурияа бата найдам… …сһон, олоной һонирхол татадаг, ун… …энэ һайн һайхан хэрэгүүдтэ зориг… …эршүүл үсөөн бэшэ. Тэдэнэр зо… …коллективүүдэйнгээ дунда соносхогдо… …с, мурысоонүүдтэ түрүү һуури эзэл… …ээрэ зэргэнүүдтэ, шагналнуудта хүр… …н тухай түбэйшье, нютагайшье хэб… …хэжэ байдаг.

…өөшье, партиин ЦК-гай «Правда» га… …тогтоол уншахада, бидэнэй ажал …д ушардаг дутуу дунданууд, бэе… …рилгонууд бүришье эли тодо болоно. …шэнэдхэлгэ тухай хөөрэхэтэйгөө, шэ… …олониитэдэ идхахатайгаа хамта хэб… …эршэтэй түргэнөөр, ябуудаа дундаа …һайжарха ёһотой гэһэн эрилтэ табиг… …гөөшье шүүмжэлхыгээр хараа һаа, …хэгаараа хүдэлдэг байһанаа нэгэн… …сёорхош.

…нюурта бүхы юумые үнэн зүбөөр …, хубилган шэнэдхэлгын хэрэгые …, ушар байдалынь мэдэжэ шэнжэл… …эжэ байгаа һайн хубилалтануудые, …ажабайдалда үсөөн бэшэ дайралда… …үзэгдэлнүүдые харуулхада, уншагша …ганажа, зүб тобшолол хэжэ, ниитын …уулха арга боломжонуудаа, хубитаяа …ло байна бшуу. Ушар тиимэһээ ша… …гаргангүй, бодото байдалые үргэнөөр …уншагшадта ажабайдалһаа абтаһан …хүшэлнүүд тухай хөөрэжэ, тэдэнэй …шабарине бүгэдын баялиг болгохо…

… XXVIII съездын нэгэдэтэр хоёр һа… …һан саг үлэбэ. Энэ съезд юрэ буса …байдалда үнгэрхэнь. Урдань партиин …ны үүргэнь Үндэһэн Хуулаар бата…

…нагданхай байһан һаа, мүнөө энэ үүргэеэ, нэрэ хүндэеэ эмхидхэхы, үзэл суртал нэбтэрүүлхэ хэрэгээрээ түйлаха байна. Мүнөө партиин ЦК-гай съездын үзэмжэдэ табиһан Платформын, КПСС-эй шэнэ Уставай проектнүүдые зүбшэн хэлсэлгэ үргэлжэлһөөр. Республикымнай, районуудай газетэнүүдэй нюурнуудта жиирэй коммунистнууд, партийна хүдэлмэрилэгшэд, ветерануудпартийна бэшэшье хүнүүд олон тоото дурадхалнуудые оруулна, ехэнхидээ хубилган шэнэдхэлгые дэмжэнэ.

Эдэ үдэрнүүдтэ тэмдэглэгдэхэеэ байгаа Агууехэ Илалтын 45 жэлэй ойн баярта зорюулагдаһан бэшэгүүд, дурсалганууд, баатарнууд тухай статьянууд хэблэлэй нюурнуудта элбэгээр толилогдоо. Тиигэд совет арадай баатаршалга, дайшалхы ёһо заншалнууд тухай ходо-ходо хөөрэжэ, шэнэ үетэнине Эсэгэ оронойнгоо эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэхээр бэлэн байхаар хүмүүжүүлхэ гэшэ хэблэлэй саг үргэлжын анхарал оролдолгын хэрэг мүн.

Уншагшадай зугһоо бэшэгүүдэй олоор ороһон лэ ушарта газетэ һонин байдаг. Мүнөө хүн бүхэнэй һанал бодолоо нюусагүйгөөр хэлэдэг, бэшэдэг болоод байхада, газетэеэ һонирхолтой, уншасатай болгохо, ажабайдалай халуун амисхал уншагша бүхэндэ хүргэхэ арга бии.

Багша Ленинэй һургаалые саашадаашье уншагшадтаа гүнзэгыгөөр тайлбарилха, мүнөө үеын шухала асуудалнуудые шиидхэхэдээ, тэрэнэй онол шадабарине зүбөөр ашаглаха, энэ һургаалые саашань шэнэ эрхэ байдалда хүгжөөхэ хэрэгтэ хэблэлэй дүүргэхэ үүргэ арсашагүй ехэ.

Совет хүнэй ажал хэрэгүүд, эрилтэ хэрэглэмжэнүүд, хубилган шэнэдхэлгын үедэ тэрэнэй эрид ургаһан эдэбхи үүсхэл хэблэлэй гол анхаралда табигданхай байха зэргэтэй. Хүн зоной ажабайдалай һайжаралга нэн түрүүн ажалай үндэр бүтээсэһээ, үрэ дүнгүүдһээ, даалгаһан хэрэгтээ харюусалгатайгаар хандаһанһаа, хэлэһэн үгэ хэһэн хэрэг хоёрой нягта холбоотой байһанһаа сэхэ дулдыдаха гэжэ мэдээжэ, ушар тиимэһээ эрхим бэрхэ түрүүшүүлэй дүй дүршэлые, эрдэм, техникын түйлалтануудые, үйлэдбэриин шэнэ түхэл маягуудые олоной дунда үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, эршэ түгэс экономическа реформые бэелүүлгэдэ хүсэтэ нүлөө үзүүлхэ зорилгонууд хэблэлэй үмэнэ табигдана.

Арадуудай хоорондохи эб найрамдалта харилсаануудые улам бэхижүүлгэ, үндэһэ яһатан бүхэнэй хуулита эрхэнүүдые хангалга мүнөө хэблэлэй гол шухала темэнүүдэй нэгэн болонхой. Түрэл арадайнгаа үзэл сурталай, оюун бэлигэй, соёл болбосоролой талаар үнэтэ баялигыень арьбадхаха, мүнхэ һайхан байгаалиие бузарлахагүй, хүнүүдэй хоорондохи харилсаануудые хүгжөөхэ талаар хэблэлэй арга боломжонууд бүрин дүүрэнээр ашаглагдаха ёһотой болоно.

Гэр бүлын, хүмүүжүүлгын, журам заршамай асуудалнуудай газетэ, журналнуудта үргэнөөр харуулагдажа байгаа һаа, ургажа ябаа үетэнэй манай хэрэгүүдтэ, хүсэл зорилгонуудта үнэн сэхэ байханъ эзнтэ. Элинсэг хулинсагуудайнгаа түүхые, соёл болбосоролые, түрэл хэлэеэ, ёһо заншалнуудаа улам хүгжөөжэ, удаадахи үенүүдтэ дамжуулаал һаа, түрэл арадайнгаа үмэнэ хэблэл, тэрэ тоодо манай буряад хэлэн дээрэ гарадаг хэблэл, түүхэтэ үүргэеэ бэелүүлхэ хэрэгтэ горитойхон хубитаяа оруулба гэжэ тоолохоор байхал.

Эдэ бүхы үндэр дээдэ зорилгонуудаа хэблэл нмагтал партийна организацинуудай, уншагшадай дэмжэһэн ушарта бэелүүлхэ аргатай.

Имагэ үндэр эрилтэнүүдые бусадта табидаг хэблэлэй хүдэлмэрилэгшэд өөһэдынгөө ажал хэрэгтэ тон үндэр хэмжээнэй эрилтэтэйгээр хандаха болоно. Ажабайдалые, тэрэнэй һудалай соохисые үнэн зүбөөр харуулха, уншагшадаа гэрэлтэ һайхан хэрэгтэ зоригжуулха гэшэ хэблэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй нангин үүргэ мүн.

В. И. ЛЕНИН.

ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭНҮҮД, ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТАНУУД

Хэблэлэй талаар габъяатай байһанайнь түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшын Указаар **«Буряадай АССР-эй соёлой габъяата хүдэлмэрилэгшэ»** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо гэбэл:

Абидуев Раднажаб Абидуевичта — «Буряад үнэн» гэжэ республиканска газетын редакциин уран зураашан-ретушер,

Будажапов Василий Бадмаевичта — Загарайн районой «Вперед» газетын редактор,

Дегтярев Николай Андреевичта — «Правда Бурятии» гэжэ республиканска газетын редакциин таһагые даагша,

Намсараев Владимир Бадмаевичта — Буряадай номой хэблэлэй ахалагша редактор.

* * *

Хэблэлэй органуудта олон жэлэй туршада оролдосотой һайнаар ажаллаһанайнь түлөө «Буряад үнэн» гэжэ республиканска газетын редакциин корректор Мария Дагдановна **Дашинимаевае** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

* * *

Партийна болон совет зургаануудта, хэблэлэй органуудта олон жэлэй туршада оролдосотой һайнаар ажаллаһанайнь түлөө Буряадай номой хэблэлэй директор Иван Ринчиндоржиевич **Очировые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

ЭНЭ УДАА ШАНГУУД ОЛГОГДОБОГҮЙ

СССР-эй Журналистнуудай холбооной Буряадай отделениин правлениин президиумэй ээлжээтэ заседани майн 3-да болобо. РСФСР-эй Журналистнуудай холбооной эмхидхэлэй съездэдэ, СССР-эй Журналистнуудай холбооной съездэдэ делегадуудые һунгаха талаар эхин эмхинүүдэй түлөөлэгшэдэй конференцидэ, правлениин пленумдэ бэлэдхэлэй гурим зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа. Конференци майн 29-дэ үнгэргэгдэхөөр хараалагданхай.

Журналистнууд В. Э. Токтохоевагай («Буряад үнэн»), Н. М. Сухаревагай (Гостелерадио), Ю. Г. Богомоловой (номой хэблэл), А. П. Климовэй («Правда Бурятии»), Л. В. Нифонтовагай болон В. Г. Цыдыповэй (Тарбагатайн районой «Заветы Ильича» газетэ), С. Б. Хандажаповай (журналистска территориальна эмхи) зохёол бүтээлнүүд Я. Гашегай нэрэмжэтэ жэл бүриин республиканска шан олголгодо табигдаһан байгаа.

Гашегай нэрэмжэтэ шанда табигдаһан материалнуудай шанарта табигдадаг эрилтые нилээд дээшэлүүлхэ гэжэ президиумэй гэшүүд шиидхэбэ. Олониитын дунда үргэнөөр һайшаагдаһан, уншагшадай, харагшадай, шагнагшадай дура татаһан, магтаалда хүртэһэн журналистнуудай зохёолнууд энэ шанда хүртэхэ ёһотой.

Саг үргэлжэ хүдэлжэ байха, шан олгохо тухай дурадхалнуудые абаха, зүбшэн хэлсэхэ, өөрынгөө кандидатурануудые дурадхаха талаар Гашегай нэрэмжэтэ шан олгохо тусхай комисси байгуулхаар шиидхэгдээ.

1990 оной шан хэндэшье олгогдобогүй. Энэ талаар гаргашалагдаха мүнгые президиум Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадаһан журналистнууд - ветерануудта материальна туһаламжа болгон үгэхэ байна. Журналистнууд Н. М. Сухаревагай, С. Б. Хандажаповай эрхим һайн зохёолнууд СССР-эй Журналистнуудай холбооной Хүндэлэлэй грамотануудаар шагналгада зууршалагдаба.

Л. ЛЕВЧЕНКО,
СССР-эй Журналистнуудай холбооной республиканска правлениин түрүүлэгшын орлогшо.

ВЕРХОВНО СОВЕДТЭ ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ БОЛОБО

СССР-эй Верховно Соведэй хэблэлэй түбтэ майн 3-да үнгэргэгдэһэн пресс-конференци дээрэ уласхоорондын ажабайдалай гол шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэбэ. Уласхоорондын хэрэгүүдэй талаар СССР-эй Верховно Соведэй комитедэй гэшүүдтэй — арадай депутадуудтай журналистнууд уулзаһан байгаа.

Комитедэй түрүүлэгшэ А. С. Дзасохов уулзалгые нээхэдээ, һүүлэй үедэ совет парламентаринар гадаадын адли мэргэжэлтэдтээ нилээд үргэнөөр уулзадаг болоһо байна гэжэ мэдүүлээ. Үгэ буляалдаата хөөрэлдөөнүүдэй удха хүнүүдэй ухаан бодолые ээлжэ байһан асуудалнуудые тобойсо харуулна. Энэмнай бүү зэбсэгүүдые хуряалгын, ниитэ Европын байдалай асуудалнууд болоно. Ниитэ нэгэн Германиин гүрэниие байгуулга, совет-американ харилсаанууд болон дээдэ тушаалта хүтэлбэрилэгшэдэй болохоёо байгаа хөөрэлдөөнүүд, нютагай асуудалнууд, гуманитарна харилсаан болон бусад асуудалнууд арадай депутадуудай анхарал татаба. Эб найрамдалай болон арадуудай аюулгүй байдалые бэхижүүлгэдэ хабаатай үйлэ хэрэгүүд амжалтатайгаар урагшаһаа дабшуулагдана.

Литвагай ССР-тэхи байдал журналистнуудай анхарал татаа.

(ТАСС).

Буряадай АССР-эй арбан хоёрдохи зарлалай Верховно Соведэй нэгэдэхи сессиин үргэлжэлэл тухай ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

Буряадай АССР-эй арбан хоёрдохи зарлалай Верховно Соведэй нэгэдэхи сессиин хоёрдохи заседани майн 4-дэ хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлбэ.

Республикын Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ С. Н. Булдаевай хүтэлбэри доро тус заседани үнгэрөө.

Байгша оной майн 3-да болоһон заседани дээрэ Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведые байгуулха тухай асуудал сесси хаража үзэхэдөө. Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонорые, арадай ажахын һалбари һалбариин министрнүүдые томилһон байгаа. Майн 4-дэ үргэлжэлһэн заседани дээрэ Гүрэнэй комитедүүдэй түрүүлэгшэнэрэй кандидатуранууд үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдэжэ, сессеэр баталагдаһан байна.

Буряадай АССР-эй Верховно Совет Телерадио-дамжуулгын комитедэй түрүүлэгшээр **А. С. Банновые**, Хэблэлэй, полиграфиин, ном худалдаалгын хэрэгүүдэй талаар комитедэй — **В. Д. Раднаевые**, Ажалай болон социальна асуудалнуудай талаар комитедэй — **Д. Ю. Цыбикжаповые**, Сэнгүүдэй талаар комитедэй — **К. Д. Дагбаевые**, Гүрэнэй барилгын талаар комитедэй — **В. Д. Иринчиновые**, Физкультура ба спортын талаар комитедэй — **Г. Н. Манжуевые**, Байгаали хамгаалгын талаар комитедэй — **И. Д. Даржаевые**, Материально-техническэ хангалгын талаар комитедэй түрүүлэгшээр **А. Н. Пивоваровые** батална.

Сессидэ хабаадагшад зүбшэхэ зүйлнүүдэй удаадахи асуудал — Буряадай АССР-эй Арадай хиналтын комитедые һунгаба. Арадай хиналтын комитедэй Түрүүлэгшэ **И. М. Пытин** энэ асуудалаар үгэ хэлэхэдээ, Арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшын орлогшоор **А. Х. Насыровые, Н. Б. Бужинаевые**, комитедэй гэшүүдээр А. С. Тимин, К. И. Бахрунов, А. Л. Волков, Э. Б. Дудина, Б. А. Кайдалов, Н. М. Кирдеев, С. Н. Селиврa, В. Е. Викулов, В. Е. Тараканов, Ц. С. Цыренов, Б. Б. Эрдынеев болон Н. Т. Подойницынае һунгахые дурадхаба. Сесси тэрэнэй оруулһан дурадхалые дэмжэн батална.

Удаань арадай депутадууд Буряадай АССР-эй Гүрэнэй арбитрнууд тухай асуудалые хаража үзэхэдөө, Буряадай АССР-эй гүрэнэй ахамад арбитр Б. Э. Эрдынеевэй мэдээсэлые шагнаад, республикын гүрэнэй арбитрнуудай бүридэлые батална.

Верховно Соведэй сесси Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй саг үргэлжын комиссинуудай хүдэлмэри тухай саг зуурын дүримые баталха гэһэн шиидхэбэри абаба.

Тэрэнэй удаа арадай депутадууд республикын хүн зониие эдеэ хоолоор хангалгые һайжаруулха талаар хойшолуулашагүй хэмжээнүүд тухай асуудалаар Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ **В. Б. Сагановай** элидхэлые шагнаба.

Тус элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэдэ арадай депутадууд **Н. М. Белоколодов, Ю. П. Седов, Н. П. Олейников, А. Я. Лазарев, А. Л. Гусев, Ю. И. Алексеев, М. М. Бакиров, В. С. Худугуев, С. П. Гаврилов, М. И. Красикова, В. А. Иванов, А. П. Шапиро, С. П. Рассохин, О. Б. Хомутов**, КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь **Л. В. Потапов, С. Г. Чмелев, А. А. Чукреев, Л. Д. Турбянов** хабаадаба.

Республикын Верховно Соведэй сесси правительствын ажал ябуулгын ойрын программые һайшааха, Эдеэ хоолой программые бэелүүлгэдэ арадай депутадуудай бүхы Соведүүдэй үүргые ба харюусалгые дээшэлүүлхэ, арадай депутат бүхэн энэ хэрэгтэ өөрынгөө хубитые оруулха ёһотой гэһэн шиидхэбэри баталан абаба.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй нэгэдэхи сессиин ээлжээтэ заседаниие байгша оной майн 29-дэ үнгэргэхэ тухай шиидхэбэри сессидэ хабаадагшад баталан абаа.

…УРСДО ИЛАҺАН ГАЗЕТЭНҮҮД

… городской, нэгэдэ… …н окружной газетэ… …ой һайхан шэмэглэлэй, …ическа гүйсэдхэлэй …хэблэлэй, полиграфиин … ба номой наймаа… …эр РСФСР-эй гүрэнэй …й СССР-эй Журна… …й холбооной прав… …соёлой хүдэлмэрилэг… …рофсоюзай ЦК-гай, … хүдэлмэрилэгшэдэй … Түбэй правлениин … Бүхэроссиин XXIII … дүнгүүд соглолог…

…Федерациин 63 об… …ээр болон автоно… …республиканууудай 190 …конкурсдо хабаадуу… … байгаа.

… үйлэдбэриин эмхид… …айжуулан һайжаруул… … редакцинуудай бо… …графинуудай үнтэр… …дэлмэри һайнаар ну… …гэжэ конкурсын дүн… …шулна. Харюусалгата …шарай, фотокоррес… …удай мэргэжэл ша… …ургэа, газетэнүүдые …тын, хабсаржа хэб… …болбосорол дээшэлээ, …офсетнэ аргаар бар… … газетэнүүдэй поли… …н гүйсэдхэлэй шанар …агдаа гэжэ конкур… …сси тэмдэглэбэ. Оло…

…хон газетэнүүдэй композиционно шиидхэбэридэ редакционно хүдэлмэрилэгшэдэй зохёохы хэшээл дээшэлүүлэгдээ, хэблэлэй шэнэ түхэл шэнжэнүүд: тусхай соносхолой хуудаһанууд, газетэнүүдтэ элдэб темээр хабсаргалтанууд гаргагдадаг болоо, газетэнүүдые долоон хоногтоо нэгэ удаа барлажа гаргаха арга нэбтэрүүлэгдээ.

«Северный рабочий» (Архангельска область) газетэ дипломантнуудай конкурсдо илалта түйлабэ.

«Ленинский путь» (Башкирай АССР), «Вперед» (Удмуртын АССР), «Путь Ильича» (Московско область) газетэнүүд нэгэдэхи мүнгэн шан барюулалгатайгаар I шатын дипломоор шагнагдаа.

«Знамя коммунизма» (Эрхүүгэй область), «Ладога» (Ленинградска область), «Шахтёрская правда» (Кемеровскэ область), «Шадринская ночь» (Курганска область), «Олонецкая правда» (Карелиин АССР), «Знамя коммунизма» (Волгоградска область), «Трудовая коряжма» (Архангельска область) газетэнүүд хоёрдохи мүнгэн шан барюулалгатайгаар II шатын дипломоор шагнагдаба.

(ТАСС).

ҮДЭР БҮХЭНӨӨ ҮНДЭР УРГАСАДА

АРЕНДАТОРНУУД ТУХА СҮЛӨӨГҮЙ

Хэдэн үдэрэй саада тээ хуу шара гүбээтэнги талада сагаан толи сеэрэмэй тоггошоһондо гайхахаар бэшэ һэн. Ушарынь хадаа Хираан голой эрьедэ тодхогдоһон хүсэтэ бүлүүр станциин хүнхинээн холоһоо сууряатан дуулдаа һэн.

Голой тунгалаг уһа ута түмэр хоолойнуудаар тала байнал гэжэ тараажа, урадхуулжа байһан энэ станциин бодото эзэн — арендаторнууд Николай Скобяев, Виктор Казаков, Равиль Тайнутдинов гэгшэд баһал сүлөө тухагүй. Арендаторнууд болоһон эдэ луговодууд түрэл Хяагтынгаа совхозтой тусгаар хэлсээ баталжа, даабари абаһан байха юм.

— Манда 400 гектар сабшалан даалгагданхай. Голой уһанай нэмэжэ эхалхадал, бүлүүр станцияа хүдэлгэжэ эхилбэбди. Мүнөө 300 гектарай сабшалан нэгэ удаа уһалаад байнабди. Нёдондо бидэ эндэһээ 6724 центнер үбһэ хуряагаа һэмди,— гэжэ бригадир Николай Андреевич Скобяев хөөрэнэ.

Арендаторнууд сабшалаһаа гадна һаалиин малай һурэг шэнэлхэ 250 эмэ хашараг даажа абанхай. Эдэ малыень Александр Фадеев, Николай Ибрагимов харууһална. Үбэлжэлгын үедэ малайнгаа шэгнүүрые нэмээжэ, һайнаар ондо оруулаа. Тодорхойлбол, өөһэдынгөө бэлэдхэһэн үбһэ…нэй 1500 центнерыень һурэгтээ гаргашалаад, үлэгшынь ажахыдаа худалдаа. Эдэнэртэ үшөө 80 гектар хахалаганай газар бии. Нёдондо тэдэнэй барилга хэнгүй орхёо юм. Байгша ондо арендаторнууд энэ полиипоо олон жэлэй ногоо тарихаар хараална. Арендаторнуудта МТЗ түхэлэй хоёр хуушаранги трактор даалгагданхай.

— Совхозоймнай мэргэжэлтэд туһа хүргэнэгүй. Элдэб эсын юумэнһээ ажалаа һаатуулха болонхобди. Жэшээлхэдэ, тракторой тоһо абахын тулөө ахамад инженерһээ зубшөөл баха хэрэгтэй. Тэдэ энэ мэргэжэлтэниие утын үдэршье бэдэрхэдэ олохогүй,— гэжэ луговод-арендатор Виктор Казаков гомдолтойгоор хэлэнэ.

Хүндэ хүшэр бэрхэшээлэй ушарбашье, Хяагтын районой Хяагтын совхозой залуу арендаторнууд байгша ондо үбһэ ногооной баян ургаса хуряажа, ниитынгээ адууһа малые тэжээхээр хангахаар бүхы хүсэеэ элсүүлнэ.

Е. СУРМАЧ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: луговод В. Г. Казаков, бригадир Н. А. Скобяев.

Авторай фото.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

БАҺАЛ ШУХАЛА АСУУДАЛНУУД ЛЭ

КПСС-эй Хэжэнгын райкомой ээлжээтэ пленум боложо, «Район дотор соёл-гэгээрэлэй, спортивна болон оборонно хүдэлмэри hайжаруулха талаар партийна организацинуудай зорилгонууд» гэhэн асуудал зүбшэн хэлсэбэ. Тус асуудалаар партиин райкомой секретарь В. Д. Цыренов элидхэл хээ.

Клубуудай эмхи зургаанууд, спортивна эмхинүүд ажалшадай ажалай болон ниитын эдэбхи үүсхэл бадарааха, районой социально-экономическа хүгжэлтын зорилгонуудые шиидхэлгэдэ нүлөөлхэ уялгатай гээд элидхэлшэ тэмдэглээ. Имагтал клубууд, библиотекэнүүд, музейнүүд, спортивна комплекснууд илангаяа залуушуулай, бусадшье зоной сүлөө сагаа үнгэргэхэдэнь туhалха зэргэтэй.

Хубилган шэнэдхэлгын эхилhэн эдэ жэлнүүдтэ үзэл сурталай, соёл-гэгээрэлэй болон ниитэ-спортивна хүдэлмэриин асуудалнуудаар КПСС-эй, ВЛКСМ-эй райкомуудай пленумүүд үнгэргэгдөө. Мүн районой сельскэ Соведүүдэй сессинүүд дээрэ «Зоной hуудаг газар бүхэндэ эрдэм соёлой болон спортын эмхи зургаануудые бии болгоё» гэhэн комплексно программа зохёогдоод, бэелүүлэгдэжэ байнхай. Жэшээлхэдэ, Хэжэнгэ hууринай лесхозой дэргэдэ 120 hууритай хүдөөгэй клуб баригдаа. Тиихэдэ стадион баригдажа байна. Ленин-Замда соёлой байшан, саанын клубууд hайнаар заhабарилагдаа. Энэ хадаа предприятинуудай, эмхи зургаануудай, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, партийна, совет организацинуудай hуурин, тосхонуудаа болбосон түхэлтэй болгохо, соёлой программа хүгжөөхэ талаар ехэ юумэ хэжэ байhые харуулна. Жэшээнь, Хэжэнгын уурхайн (хүтэлбэрилэгшэдынь Силаков, Баранов, Костиков) Новокижингинск тосхондо ажаhуугшадай байдал hайжаруулха, hонирхолтой болгохо талаар ехэ юумэн хэгдэжэ байдаг. Уран hайханай коллективүүдэй харалга, спортивна хэмжээ ябуулганууд түсэбэй ёhоор, hайн бэлэдхэлтэйгээр эмхидхэгдэжэ байдаг. Эдэ бүгэдэ коллективэй журам hайжаруулха, бэхижүүлхэ хэрэгтэ нүлөөлнэ.

Гэхэтэй хамта Худанай совхозой түб болохо Улзытын-Адагта, Ородой совхозой түбтэ, Ушхайтын совхозой Хүхэ Добын, Хэжэнгын совхозой Бахлайтын клубууд ехэ муу, досоонь орохоньшье аймшагтай. Эдэ совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд болон сельскэ Соведүүдэй гүйсэдкомууд ажалшадайнгаа соёл гэгээрэлдэ hаналаа багаар табина, арга боломжотой байhан аад, хэмжээнүүдые абанагүй. Ушар иимэhээ эдэ гуламтануудта соёлой хүдэлмэрилэгшэд мүртэй хүдэлмэришье ябуулдаггүй. Жэшээлхэдэ, гүрэнэй 20 библиотекын оройл табаниинь өөрын байратай.

багахан стадион баригдаа. Хэжэнгын түбэй соёлой гуламтануудhаа холо оршодог зон өөhэдын соёлой байрануудтай болобо.

Загаhатын, Могсохоной, Чи-

Эдэнэй материально-техническэ үндэhэ hуури тухай хэлэhэнэйшье үлүү ха.

Район соо 5 стадион, 15 спортивна зал, саньн нэгэ бааза, 6 тир хүдэлдэг гэжэ тоологдоно. Физкультурын үндэhэ hуури тон муу. Олон совхозууд, промышленна предприятинууд өөhэдын спортивна залгүй байха юм. Тиимэhээ залуушуул сүлөө сагаа аша үрэтэйгөөр үнгэргэжэ, спортоор бэеэ hорихо аргагүй. Энэ ушарhаа олонхи залуушуул архи ууна. Район соо соёлой-спортивна 6 комплекс байгуулагдаанхай гэжэ тоологдодог. Теэд тэдэ дүүрэн хүсэн соогоо хүдэлнэгүй.

Физическэ культурын болон спортын талаар районно комитедэй, профсоюзуудай ДСО-гой (Т. Б. Аюржанаев, М. Г. Цыренов) зарим тэды хэмжээнүүдые абадагшье hаань, энэ талаар эрид хубилалтанууд болоногүй. Хүдэлмэриеэ hайнаар эмхидхэжэ шадаhагүй, нарииhаар бодомжологдоhон түсэб табигданагүй. Холын хараатай түсэбэй эли тодо байгаа hаань, ажалша коллективүүд мүрысөөндэ эртээнhээ бэлдэхэ байна ха юм.

СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтэ алба хэхэ залуушуулые бэлдэхэ талаар 1989 оной дүнгөөр Хэжэнгын район республика соогоо түрүүшын hуури эзэлhэн байна. Иимэ бэлэдхэл районой 13 дунда hургуулида, техническэ мэргэжэл олгодог училищада хэгдэнэ. Дээдэ-Хэжэнгын дунда hургуулида энэ хүдэлмэри илангаяа hайнаар хэгдэнэ. Мүн Новокижингинскын, Дээдэ-Худанай дунда hургуулинуудай хүдэлмэри баhал тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Гэбэшье Хүртэйн болон бусадшье дунда hургуулинуудта энэ талаар дутагдалнууд бии гээд пленум дээрэ тэмдэглэгдээ.

Пленум дээрэ үгэ хэлэгшэд баhал өөhэдынгөө hанамжа, бодолнуудые хэлэhэн байна. Жэшээнь, Худанай совхозой директор Ц. А. Рабданов нютагайнгаа комсомолшууд болон залуушуулай hайн hайхан хэрэгүүд тухай хөөрэжэ үгөө. Тэдэнэр МТМ-гэй хуушан байра өөhэдынгөө хүсөөр заhабарилжа, спортивна зал болгоо юм. Мүнөө эндэнь элдэб мүрысөөн үнгэргэгдэнэ. Иннокентьевка hууринда шэнэ клуб баригдажа эхилхэнь. Улзытын-Адагай клубай муу байhые үгэ хэлэгшэ мэдээрээ.

Дээдэ Худанай сельсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ И. Н. Рубцов үгэ хэлэхэдээ, 1988 ондо байгуулагдаhан соёлой-спортивна комплексын хүдэлмэри тухай тоггоо. Эндэ элдэб мүрысөөнүүдые үнгэргэхэhээ гадна энэ жэлдэ Сагаалган ехэ hайнаар эмхидхэгдэжэ, hонирхолтойгоор үнгэргэгдэhэн байна. Уран hайханай бүлгэм hайнаар хүдэлнэ. Бэе махабадаа hорихо «Геркулес» гэhэн клуб эмхидхэгдэнхэй.

— Элидхэл соо районой hургуулинуудай материально-техническэ үндэhэ hууриин hула байhан тухай тон зүб хэлэгдээ. Үбэлэй спортивна наадануудта манай район 12-дохи hуури эзэлээ. Спортсменүүдэй hорилго хэхэ арга боломжонь тон ахир. Тиигээдшье үсөөн залуушуул спортоор hонирхоно. Совхозууд болон промышленна предприятинууд өөhэдын элдэб мүрысөөнүүдые үнгэргэхэ ёhотой. Эрхим спортсменүүдые дэмжэхэ хэрэгтэй. Урдань район соо «Соёлой болон экономикын» үдэрнүүд үнгэргэгдэдэг hэн. Энэ ехэ hайн нүлөө үзүүлдэг байгаа. Партиин райком энээниие дахин hэргээхэ байгаа,— гээд Хэжэнгын нэгэдэхи дунда hургуулиин директор Ц. Г. Цыренжапов хэлэбэ.

Удаань үгэ хэлэhэн «50 лет Октября» совхозой директор В. Д. Дубшанов, үзэл сурталай хүдэлмэриин hулаар ябуулагдадагые шүүмжэлээ. Энэ хадаа соёлой, спортын хүгжэлтэдэ нүлөөлнэ гээд тэрэ тэмдэглээ. Тиихэдэ Загаhатын совхозой парткомой секретарь И. К. Шаракшинов үгэ хэлэхэдээ соёлой болон спортын үндэhэ бэхижүүлхэ тухай тоггоо. Спортивна инвентарь илангая ехээр дутална.

Райсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо А. А. Аюржанаев спорт эрхилэлгэдэ олониитын эдэбхигүйгөөр хабаададагые тэмдэглээ. hургуулинуудта үхибүүдые спортдо дуратайгаар хүмүүжүүлхэ асуудалда анхарал hулаар хандуулагдана. Олон багшанар, тренернүүд спорт дэлгэрүүлгэдэ эдэбхигүйгөөр хабаадана. Соёлой болон спортын объектнүүдые барилга ажахын хүтэлбэрилэгшэдhээ сэхэ дулдыдана. Мүнөө үеын эрилтээр тэдэнэр зон тээшэ эрьехэ, тэдэнэй захяа дүүргэхые оролдохо зэргэтэй.

Пленумэй хүдэлмэридэ республикын сэрэгэй комиссар В. И. Корпусов хабаадажа, үгэ хэлээ.

Пленумэй түгэсхэлдэ КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь К. Д. Лубсандоржиев үгэ хэлэбэ.

Г. БАЛЬЖИРОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

Мүнөө манай оронай зон ехэл хэнамжатайгаар КПСС-эй ЦК-гай платформын проекттэй танилсана. Энэ проектые хэдэн удаа hонирхон уншааб. Эндэ анхарал татамаар юумэнүүд яhала бии байна. Платформын проект соо олон асуудалнууд табигдана. Тэдэниие яажа шиидхэхэ ёhотоб? Гол зорилгонуудынь тодорхойлогдоо хадань, хэн тэдэниие бэелүүлхэ, дүүргэхэ үүргэтэйб? Жэшээнь «продукци байгуулгын ба хадагалалгын материально-техническэ үндэhэ hуурииие бэхижүүлхэ, полиhоо наймаанда гаратарнь гээгдэлнүүдые бага болгохо гэшэ тон шухала шэглэл мүн» гээд хэлэгдэнэ. Энэ асуудал парти болон тэрэнэй аппарат шиидхэхэ ёhотойл аал?! Үгы ааб даа. Поли дээрэ хэн ургаса ургуулнаб? Колхозууд болон совхозуудай коллективүүд. Ургуулhан юумэеэ тэдэ хадагалха

КПСС-эй ЦК-гай Платформын проектые зүбшэн хэлсэнэбди

ХЭХЭ ЮУМЭМНАЙ ЕХЭ

газаргүйдэнэ. Хартаабха, овощ хадагалха байрануудые барихадань, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ хэн hаад ушаруулнаб?

Эндэ нэгэ жэшээ дурдаhуу. Манай Хориин районой ажахынууд хартаабха, огородой эдеэ хадагалха мүнөө сагай эрилтэнүүдтэ дүүрэнээр харюусамаар нэгэшье байрагүй байна. Тэрээнhээ боложо, арай гэжэ ургуулhан ехэ хартаабхань үжэнэ, хүлдэнэ, хаягдана гээшэб? Иимэ ябадал жэл бүхэндэ дайралдана. Тиихэтэй хамта, огородой ургамалнуудые хадагалха талаар газарай үгы байhан дээрэhээ мүнөө нэгэ зарим ажахынуудай огородой эдеэ, хартаабха тарихаяа, ургуулхаяа болижо байна.

Манай орон дотор бусад партинуудай байгаа hаа, hайн байха hэн гэхэ байнаб. Тэдэнэй үгыhөө уламжалан, партийна ажабайдалнай зогсошоо. Нэгэ парти гансаараа түрүү үүргэ бэелүүлэн ябахадаа, хэнтэй мүрысэхэ, тэмсэхэ болоноб? Тиимэhээ манайда олон партийна байгууламжа бии болоо hаа, болохотой hэн гэнэб.

Ороноймнай Үндэhэн хуули — Конституци сооhоо зургаадахи статья усадхагдаба. Энэ зүб. hүүлэй жэлнүүдэй хугасаа соо манай парти өөрынгөө түрүү үүргые бэелүүлжэ шадахаяа болишоо. Тэрэнэй хэлэhэн, уряалhан үгэ хэрэг хоёрынь алгасалдана.

КПСС-эй ЦК-гай февралиин (1990 он) Пленум дээрэ хэлэгдэhэн үгэнүүдые баhал hонирхон уншаа хүм. Энээнэй ехэнхи хубииень дэмжэнэб. Партиин ЦК болон тэрэнэй Политбюрое эрид залуу болгохо гэhэн бодолые ехэл зүб гээд тоолоноб. Тэрээнhээ эхилэн, обкомууд, райкомуудташье өөрыгөө hайн талаhаа харуулhан залуу хүнүүд коммунистнууд дэбжүүлэгдэхэ ёhотой. Минии hанахада, гушаад-дүшөөд наhатайшуул райкомууд болон районно Соведүүдэй эмхинүүдтэ хүдэлөө hаа, hайн ха hэн. Теэд хүдөө нютагуудаар гуша гараhан мэргэжэлтэдые, коммунистые ажахын хүтэлбэрилэгшэдөөршье дэбжүүлхэеэ айна, арсана гэхэдэ, алдуу болохогүй. Иимэ ябадалнууд Хоридошье ушарна.

Залуу, жураамтай, эрилтэ ехэтэй мэргэжэлтэдые үйлэдбэриин хүтэлбэрилэгшэдөөр энэ, тэрэ hунгалта үнгэргэжэ байнгүй сэхэ томилходо, алдуу болохогүй гээд hананаб. Юуб гэхэдэ, зарим газарнуудта үшөөл урданайхяарэа бодомжолдог хүнүүд олон. Тэдээндэ шанга эрилтэтэй хүтэлбэрилэгшэ огто хэрэггүй. Тиимэhээ «демократи» гэшэ наадан боложо, hулашаг, өөhэдынь гар соо байха хүниие хүтэлбэрилэгшөөрөө hунгаха гэжэ оролдоно ха юм.

Платформо соо хэлэгдэhэн зүйлнүүдые ямар саг соо бэелүүлхэ тухай тодорхойгоор хэлэгдэнэ. Өөрөө би далан наhан тээшээ гэшхэжэ ябаhан хүм. Тиимэhээ хубилган шэнэдхэлгын үе сагай экономическа ба политическэ талаар хэгдэhэн юумэнүүдые нюдөөрөө хараhайб гэжэ хүсэнэб. Минии hанахада, партиимнай ЦК-гай Пленумүүд, СССР-эй Арадай депутадуудай съезднүүд, мүн Верховно Соведэй сессинүүд дээрэ ехэл арсалдаанууд гарана. Мүнөө арсалдажа байхаар бэшэл даа.

Бидэ түрэл партиингаа XXVIII съездhээ олон юумэ хүлеэнэбди. Урдамнай табигдаhан зорилгонууд эли тодо байха ёhотой.

Р. ШАНГИНОВ,
дайнай, ажалай болон партиин ветеран.

АЖАЛША ЗОНОЙ АША ТУҺАДА

Манай «Теплоприбор» заводой коллектив ажалай баян ёhо заншалтай юм. Совет арадай гайхамшагта hайндэрнүүдые ажалай эрхим бэлэгүүдтэйгээр угтаха заншал үнинэй тогтониhонхой. Ажалшадай hаналаа нэгэдэлгын уласхоорондын үдэрые угтуулан габшагай ажалай вахтада жагсадаг гээшэбди. Бригада, участок, цехүүдэй коллективүүд түсэбтэ даабаринуудаа сүм дүүргэхээр дээшэлүүлэгдэhэн уялгануудые абажа, социалис мүрысөөндэ оролсодог юм.

Олон коллективүүд ажалай вахтын үедэ үндэр дүнгүүдые туйлажа, заводой хүгжэлтэдэ горитой хубита оруулна. Анхан энэ хэрэг үлүү шууяатайгаар үнгэргэгдэдэг hаа, мүнөө тиимэ юумэ үгы болоо. Хооhон үгөөр бэшэ, харин ёhотой ажал хэрэгээр hаналаа нэгэдэлгын hайндэр үнгэргэдэг болоhониинь hайшаалтай гэжэ hананаб.

Би тус заводто хорин зургаадахи жэлээ ажаллажа байнаб. Энээнэй урда тээнь түмэр замай училищи дүүргээд, локомотив-вагон заhабарилгын заводто арба гаран жэлэй туршада хүдэлөө hэм. Тэрэ үедэ хүшэр хүндэ байдаг hэн. Мүнөө хүдэлмэришэдэй ажаллаха эрхэ байдал hайжаруулагдаа. Программна жолоодолготой станогууд үйлэдбэридэ тодхогдожо, ашаглагдажа эхилээ.

Манай механическа цехтэ 30-аад шахуу иимэ станок хүдэлгэгдэжэ байна. Бригадымнай коллектив программна жолоодолготой 18 станок ехэ бүтээсэтэйгээр ашаглажа, түсэбтэ даабаринуудаа урагшатай дүүргэнэ. Анхан токарьнууд гээд нэрлэгдэдэг hаа, мүнөө оператор болонхойбди. Иимэ станок электронно байгуулалтай юм. hурган хүмүүжүүлэгшэдэй хүтэлбэри доро hуража байна. Саашадаа заводой үргэдхэгдэхэдэ коллективнай олошорхо юм. Мүн шэнэ цехүүд соо программна жолоодолготой станок олоор тодхогдохо. Тиимэhээ энэ орёо оньhотой станогуудые зүбөөр ашаглаха кадрнуудые эртээнhээ hургаха шухала гэжэ hананаб.

Үнинэй хүдэлмэришэн Константин Игнатьевич Матвеев манай бригадын бригадир юм. Коллективэйнгээ ажал хүдэлмэри зүбөөр эмхидхэхэ шадабаритай хүн. Залуушуул тэрэнэй үгэ дууламгай байдаг. Бригадна подрядай гуримаар хүдэлжэ, түрүү коллективүүдэй тоодо ороhоор үнинэйбди. Байгша оной эхинhээ цех дотор дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ бригадамнай гурба дахин шалгаржа, дамжуулгын вымпелээр, мүнгэн шангаар урмашуулагдаа. Эб нэгэн коллектив бүрилдүүлhэнэй, хүдэлмэришэдые зоригжуулжа шадаhанай ашаар амжалта туйлагдана. Энэ бригадирай габьяа ехэ. Коммунист хүтэлбэрилэгшэд иимэл байха ёhотой.

Цехэймнай партийна организацида 18 коммунист тоологдоно. Олонхиднай юрын хүдэлмэришэд юм. Элдэб яhанай зомди. Хэн нэгэнэйнгээ гашуудалые, баярые булта хубаадагбди. Иигэжэ суг хүдэлжэ байхадаа юугээ буляасалдаха юмбибди? Коммунистнуудай хүн зоной дунда ойлгууламжын хүдэлмэри эдэбхитэйгээр ябуулhанай ашаар иимэ түни түбшэн байдал оршон байна. Гэбэшье hүүлэй жэлнүүдтэ Коммунис партиие муушалха ушар дэлгэрэнхэй. Орон доторнай хүн зоной hуудал байдалай элдэб бэрхэшээлдэ ороhые hамбаашалан, партиие муушална. Гэхэ зуура иимэ байдалые hайжаруулха бүтэмжэтэй дурадхал оруулнагүй. Харин манай парти урда жэлнүүдтэ гаргаhан алдуунуудаа мэдэржэ, байдалаа заhаруулхын тула политическэ, экономическа реформо бэелүүлжэ эхилээ. Партиие муушалжа байhан энэ үедэ КПСС-эй зэргэhээ коммунистнууд гарана. Манай заводой партийна организацида иимэ ушар үзэгдэнэ. Байгша оной эхинhээ цехэймнай нэгэ коммунист партиhаа гараа. Сэхыень хэлэхэдэ, тэрэ эдэбхи үүсхэлгүй, ямаршье юумэ хэдэггүй hэн. Иимэ хүнүүдhээ сүлөөрхэдөө парти шэнэлэгдэнэ, улам хүсэтэй болоно. Хүн зоной аша туhада мүртэй юумэн хэгдээгүй гэжэ хэлэхээр бэшэ ааб даа. Түлөөhэгүйгөөр эрдэм номтой болохо, бэе махабадаа эмшэлүүлхэ, гэхэ мэтэ юумые мартаха хэрэггүй. hүүлэй жэлнүүдтэ гэр байраар хангаха хэрэгтэ горитой анхарал хандуулагдана. Байгша ондо заводнай 180 булын байха байрын гэрэй барилга эхилхэнь. Ерэхэ жэлдэ түрүүшын ээлжээниинь —100 айлай байха гэр ашаглалгада тушаагдаха, удаадахи жэлдэнь үлөөшэнь баригдажа дүүргэгдэхээр хараалагдана. Энэ манда шухала юм. Ушар юуб гэхэдэ, заводой үргэдхэгдэхэдэ, хүдэлмэришэдэй тоо олон болохо байна. Предприятинуудта бэеэ даагаад хүдэлхэ эрхын үгтэхэдэ, коллективнай элдэб социальна асуудалнуудаа шиидхэжэ эхилээ. Гурбан жэлэй туршада хүдэлэнгүй хүүгэдээ хүмүүжүүлхэ эрхэ эхэнэрнүүдтэ үгтөө. СССР-эй Арадай депутадуудай съезд дээрэ энэ талаар шиидхэбэриин абтаагүй байхада иимэ арга олоhон байнабди. Хүдэлмэришэдэй ээлжээтэ амаралтада 5 үдэр нэмээгдээ. Саашадаа бусадшье хүнгэлэлтэнүүд хэгдэхэ юм. Эдэ бүгэдэ хэмжээнүүд коммунистнуудай үүсхэл эдэбхиин оролдолгоор абтаа hэн. Иигэжэ ажалша арад зоной аша туhын түлөө Коммунис парти оролдоно гэхэ байнаб.

Д. РАЗУВАЕВ,
«Теплоприбор» заводой хүдэлмэришэн, механическа цехэй парторганизациин секретарь.

Хорин районой Удын сэлэнгэ хонишоной ажалладаг А. И. Баранов жэл бүри дүнгүүдые туйладагаараа суурхадаг юм. Алексей Изотовичой даагар отарада 542 эхэ хонид бии. Энэ жэлдэ түрүү хониншон зуун эхэ хонин бүриhөө 100 хурьга абаха уялга абанхай. Любовь Ивановна hамгантайгаа, тул абалгын үедэ сакмандигаар хүдэлhэн Владимир Ефремовтэй хамта тул абалгаяа урагшатай үнгэргэжэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. И. Баранов хонидтоо тэжээл үгэнэ.

В. ГАРМАЕВАЙ фото.

Совет орон дотор

АМУРСК (Хабаровска хизаар). Амурскын целлюлозо-картонно комбинадта урдань хүдэлhэн пенсионернүүд — КПСС-эй гэшүүд партийна кассаhаа материальна туhаламжа абадаг болохонь. Предприятиин ветерануудай соведтэй зүбшэжэ, партком наhанай амаралтада байhан хорёод инвалидуудта мүнгэ хубаарилаа юм. Тэдэнэртэ бултандань 50 түхэригэй хэмжээнэй тэдхэмжэ үгтөө. 500 шахуу коммунистнуудтай комбинадай партийна организациин шиидхэбэреэр түрүүшын ээлжээтэ ганса бэе ба үндэр наhатай хүнүүдтэ мүнгэн туhаламжа үзүүлэгдэхэ юм. Юуб гэбэл, мүнөө дээрээ парторганизациин арга боломжонууд бирагүй ха юм: партийна түлбэриин мүнгэнэй оройдоол гурбан процентнь парткомой мэдэлдэ үлэдэг. Партийна түлбэриин мүнгэнэй хахад хубиие эхин организациин эрилтэ хэрэглэмжэнүүдтэ орхихоор проект соонь хараалагдаhан КПСС-эй шэнэ Устав партиин XXVIII съезд дээрэ баталан абтаха бэзэ гэжэ эндэхид найдана.

АРХАНГЕЛЬСК. Хойто зүгэй наhатай хүнүүдэй эрилтэ хэрэглэмжэнүүдтэ олониитын анхаралые хандуулха гэшэ ветеранай үдэрэй зорилго болоо. 280 мянган пенсионернүүдые нэгэдүүлдэг дайнай ба ажалай ветерануудай соведэй үүсхэлээр Архангельска областьдо hаяхан тэрэ түрүүшынхиеэ үнгэргэгдэhэн байгаа. Хото городууд болон hуурин-тосхонуудта залуушуултай, ажалша коллективүүдтэй уулзалганууд үнгэргэгдөө. Ганса бэе хүнүүдэй гэрнүүдээр ба үндэр наhатайшуулай байшангуудаар ябажа, ажабайдалтайнь танилсаhан байгаа. Арадай депутадуудай областной Соведэй гүйсэдкомой шиидхэбэреэр иимэ үдэрнүүдые заншалта болгохо гэжэ шиидхэгдээ.

НИКОПОЛЬ (Днепропетровско область). Нютагай ферро-шудхасын заводто гараhан үлөөдэhэнhөө экологическа талаараа сэбэр синтетическэ түлишэ абтаба. Тэрэ шанараараа А-76 түхэлэй бензиндэ булигдахагүй юм. Сүүдхэдэ 400 литр түлишэ үйлэдбэрилхэ туршалгын түхеэрэлгэ предприяти дээрэ бариха шиидхэбэри абтаа. Тэрэнэй ашаглалгада оруулагдахада, жэл бүри ферро-газhаа горитой хэмжээнэй эрхим шанартай бензин ба углекислота абаха арга олдохо байна.

БАКУ. Азербайджанай хлопок ургуулагшад хүдөө ажахын гол ургамал тарижа захалаа. Мүнөө жэлэй гол шэнжэ юун болоноб гэбэл, арендын подряд хэрэглэнэ. Хлопок тарижа ургуулдаг олохон бригаданууд шэнэ гуримаар хүдэлдэг болонхой. Хэзээ тарилга эхилхэб, хайшан гэжэ тэрэниие үнгэргэхэб гэhэн заабаринууд үгтэхэеэ болинхой. Арендаторнууд өөhэдөө эгээл тааруу зохид болзор шэлэдэг болоо. Республикын хлопок ургуулагшад 250 мянга гаран гектартa тарилга хэхэ юм.

(ТАСС).

КПСС-эй обкомдо, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, профсоюзуудай соведтэ, ВЛКСМ-эй обкомдо

hҮ ҮЙЛЭДБЭРИЛЖЭ ГҮРЭНДЭ ХУДАЛДАХА, МҮН hААЛИИН МАЛАЙ hҮ ШЭМЭ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ ТАЛААР ЭСЭСЭЙ ЭРХИМ ДҮНГҮҮДЫЕ ТУЙЛАХЫН ТҮЛӨӨ КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДТА, hААЛИИН ФЕРМЭНҮҮДЭЙ, КОМПЛЕКСНУУДАЙ КОЛЛЕКТИВҮҮДТЭ, МҮН hААЛИШАДАЙ ДУНДА 1990 ОНДО БА XIII ТАБАН ЖЭЛДЭ (1991—1995 ОНУУД) СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨ ЭМХИДХЭХЭ ТУХАЙ

КПСС-эй обкомой бюро, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет, профсоюзуудай совет болон ВЛКСМ-эй обком hү үйлэдбэрилжэ гүрэндэ худалдаха, мүн hаалиин малай hү шэмэ дээшэлүүлхэ талаар эсэсэй эрхим дүнгүүдые туйлахын түлөө колхоз, совхозуудта, hаалиин фермэнүүдэй комплекснуудай коллективүүдтэ, мүн hаалишадай дунда 1990 оной ба XIII табан жэлэй (1991—1995 онууд) республикын социалис мүрысөөе саашадань хүгжөөхэ зорилготойгоор тогтоол абаа.

hү үйлэдбэрилжэ гүрэндэ худалдаха, мүн hаалиин малай hү шэмэ дээшэлүүлхэ талаар эсэсэй эрхим дүнгүүдые туйлахын түлөө hаалиин фермэнүүдэй, комплекснуудай коллективүүдэй, hаалишадай 1990 оной ба XIII табан жэлэй (1991—1995 онууд) республикын социалис мүрысөөнэй гуримууд hайшаагдаа.

«hү ехээр hаадаг мастер» гэhэн тэмдэгэй дүрим баталагдаба.

Ушар байдалай хубилhанhаа уламжалан, КПСС-эй обкомой бюрогой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, профсоюзуудай соведэй болон ВЛКСМ-эй обкомой 1990 оной май 15-да абтаhан «Республикын hаалишад—дүрбэн мянгатанай клуб тухай дүрим»-эй хамтын тогтоол болюулагдаа.

«Республикын hаалишад — дүрбэн мянгатанай клуб тухай дүрим» баталагдаба.

hү үйлэдбэрилжэ гүрэндэ худалдаха, мүн hаалиин малай hү шэмэ дээшэлүүлхэ талаар эсэсэй эрхим дүнгүүдые туйлахын түлөө hаалиин фермэнүүдэй, комплекснуудай коллективүүдэй, hаалишадай 1990 оной ба XIII табан жэлэй (1991—1995 онууд) республикын социалис мүрысөөнэй гуримууд болон «Республикын hаалишад-дүрбэн мянгатанай клуб тухай дүримые» республикын hаалишадай дунда үсхэбэрилдэг hалбариин бүхы хүдэлмэришэдтэй танилсуулжа, тэдэнэй дунда ... тэй мүрысөө эмхидхэхыень КПСС-эй райкомуудые, горкомуудые, райсоведүүдэй гүйсэдкомуудые, АПО-гой хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай райкомуудые, ВЛКСМ-эй райкомуудые уялгаба.

hҮ ҮЙЛЭДБЭРИЛЖЭ ГҮРЭНДЭ ХУДАЛДАХА, МҮН hААЛИИН МАЛАЙ hҮ ШЭМЭ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ ТАЛААР ЭСЭСЭЙ ЭРХИМ ДҮНГҮҮДЫЕ ТУЙЛАХЫН ТҮЛӨӨ КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДАЙ, hААЛИИН ФЕРМЭНҮҮДЭЙ, КОМПЛЕКСНУУДАЙ КОЛЛЕКТИВҮҮДЭЙ, hААЛИШАДАЙ 1990 ОНОЙ БА XIII ТАБАН ЖЭЛЭЙ (1991—1995 ОНУУД) РЕСПУБЛИКЫН СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНЭЙ

ГУРИМУУД

Социалис мүрысөөндэ hаалиин фермэнүүдэй, комплекснуудай коллективүүд, hаалишад хабаадалсаха юм.

hү үйлэдбэрилжэ гүрэндэ худалдаха, мүн hаалиин малай hү шэмэ дээшэлүүлхэ талаар социалис уялгаяа бүхыдэнь дүүргэлгэдэ коллективэй гэшүүн бүхэнэй, фермэ, комплексын гол анхарал хандуулагданхай байха болоно.

Республикын социалис мүрысөөндэ иимэ дүн туйлагшад шалгарhанда тоологдохо гэбэл:

Жэлэй туршада 1800 тонноhоо бага бэшэ hү үйлэдбэрилhэн колхоз, совхозууд эрхимлэгшэдэй зэргэдэ оруулагдаха юм.

hү үйлэдбэрилжэ гүрэндэ худалдаха социалис уялгаяа дүүргэhэн, үнеэдэй hү шэмые дээшэлүүлгые хангажа, гүрэндэ тушаагдаха hүнэйнгөө 90 процентhээ бага бэшыень нэгэдэхи сортоор худалдажа, үнеэн бүриhөө 3500 килограммhаа доошо бэшэ hү абахаhаа гадна ажалайнгаа хүдэлмэри ажалдань, ажаhуудалай усалгүй байдал байгуулhан колхоз, совхозууд, hаалиин фермэнүүд, комплекснууд шалгарhанда тоологдохо болоно.

Жэлэй дүнгөөр үнеэн бүриhөө 4000 килограммhаа бага бэшэ hү hайн шанартайгаар hаажа, хубиингаа социалис уялгые дүүргэхын хажуугаар 80 тонноhоо бага бэшэ hү hааhан hаалишад мүрысөөндэ шалгарhанда тоологдохо юм.

МҮРЫСӨӨНЭЙ ДҮНГҮҮДЫЕ СОГСОЛХО ГУРИМ

Республикын социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолхо баримтата материалнуудаа КПСС-эй райкомуудтай, горкомуудтай, райсоведүүдэй гүйсэдкомуудтай, ВЛКСМ-эй райкомуудтай, горкомуудтай зүбшэн хэлсээд, районуудай агропромышленна нэгэдэлнүүд, АПК-гай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай райкомууд ... болотор Буряадай Агропромышленна союзда, АПК-гай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомдо үгэхэ ...

РЕСПУБЛИКЫН СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНДЭ ИЛАГШАДЫЕ МОРАЛЬНА БОЛОН МАТЕРИАЛЬНА ТАЛААР УРМАШУУЛХА ХЭМЖЭЭНҮҮД

Республикын социалис мүрысөөндэ шалгарhан колхоз, совхозууд КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, профсоюзуудай соведэй, ВЛКСМ-эй обкомой дипломоор, 1000 түхэриг хүрэтэр мүнгэн шангаар урмашуулагдаха.

Республикын социалис мүрысөөндэ илажа гараhан hаалиин фермэнүүд, комплекснууд КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй профсоюзуудай соведэй болон ВЛКСМ-эй обкомой дипломдо, 500 түхэригэй мүнгэн шанда хүртэхэ юм.

Жэлэй дүнгөөр үнеэн бүриhөө 4000 килограммhаа бага бэшэ hү hааhан hаалишад «hү ехээр hаадаг мастер» гэhэн I, II, III шатын энгэрэй тэмдэгээр шагнагдаха юм. Тиихэдэ Буряадай Агропромсоюзай болон АПК-гай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой үнэмшэлгэтэй «hү ехээр hаадаг III шатын мастер» гэhэн тэмдэг үнеэн бүриhөө 4000 килограммhаа бага бэшэ hү hааhан hаалишадта барюулагдаха байна. II шатын тэмдэг — үнеэн бүриhөө 4500 килограммhаа доошо бэшэ харин I шатын тэмдэг 5000, мүн дээшэ килограмм hү абаhан hаалишадта зүүлгэгдэжэ, АПК-гай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой мүнгэ зөөреэр түлэгдэхэ аяншалгын түлөөhэгүй путевконууд барюулагдаха юм.

Үнеэн бүриhөө хамагhаа ехээр hү hааhан эрхимэй эрхим hаалишадые урмашуулха гурбан hуури тодорхойлогдобо. Эдэ түрүү hуури эзэлэгшэдтэ «Республикын социалис мүрысөөндэ шалгарагша» гэhэн алтаалмал бэшэгтэй торгон лентэнүүд нэмэрюулэгдэжэ, 200, 150, 125 түхэригэй үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаха байна. Харин клубай гэшүүн болоhон бусад hаалишадта туд бүридэнь 75, 100, 125 түхэригэй үнэтэ бэлэгүүд үгтэхэ юм.

hүүлэй гурбан жэлэй дүнгөөр үнеэдэйнгээ hү шэмые жэл бүри дээшэлүүлжэ «hү ехээр hаадаг мастер» гэhэн удаадахи шатын тэмдэгтэ хүртэhэн hаалишад КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй, профсоюзуудай соведэй, ВЛКСМ-эй обкомой ... лэлэй грамотаар ... байна.

Фермэ болон комплекснуудай коллективүүд ... лон үйлэдбэриин ... hэн хүнүүдые урмашуулалгадаhан ... зэргэhээ гаргаха ... хэхэ эрхэтэй юм.

hаалиин фермэнүүдэй, комплекснуудай коллективүүдые урмашуулха мүнгэн ... hаалишадта барюулагдаха ... тэ бэлэгүүдые худалдан абаха мүнгэ зөөри Буряадай Агропромсоюзай түбэй ... тэхэ байна.

Социалис мүрысөөнэй дүнгөөр hаалишад—дүрбэн мянгатанай клубай засаг ... бүхэндэ үнгэргэгдэжэ байха болоно.

РЕСПУБЛИКЫН hААЛИШАД—ДҮРБЭН МЯНГАТАНАЙ КЛУБ ТУХАЙ ДҮРИМ

Клуб жэлдээ үнеэн бүриhөө 4 мянганhаа дээшэ hү hааhан hаалишадые нэгэдүүлжэ, оронной Эдеэ хоолой программа бэелүүлгэдэ хубитаяа оруулха зорилго хараална.

Клуб hү ехээр hаахын түлөө hаалишадай социалис мүрысөөнэй тэмсэлые улам шангадхаха өөрын зорилготой.

Дүрбэн мянгатанай клубай гэшүүд дүй дүршэлөө, ажалай эмхидхэлэй түрүү аргануудые, hү үйлэдбэрилхэ технологи олондо ойлгуулан дэлгэрүүлхэ талаар үнгэргэгдэхэ теле-радио-дамжуулганuудта эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, мэргэжэлээ шэлэн абхо, мүн залуушуулые ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ, социалис мүрысөөндэ болон ажалда коммунис ёhоор хандалгада, клубай гэшүүдэй олошоролгодо эдэбхитэйгээр нүлөөлхэ болоно.

Районуудай агропромышленна нэгэдэлнүүд партийна, профсоюзай болон комсомолой органуудтай хамта клубэй гэшүүнээр абтаха түрүүшүүл тухай материалнуудаа Буряадай Агропромышленна союзда үгэхэ ёhотой.

Дүрбэн мянгатанай клубай гэшүүд hү үйлэдбэрилжэ гүрэндэ худалдаха, мүн hаалиин малай hү шэмэ дээшэлүүлхэ талаар эсэсэй эрхим дүнгүүдые туйлахын түлөө колхоз, совхозуудай, hаалиин фермэнүүдэй, комплекснуудай коллективүүдэй, hаалишадай 1990 оной ба XIII табан жэлэй (1991—1995 онууд) республикын социалис мүрысөөнэй гуримуудай ёhоор шууулагдаха байна.

Ажахынуудай партком, профсоюзай, комсомолой комитедүүд ... газартань, мүн клубай ... нэй ажаhуудаг гэр ... шэмэглэгдэhэн мэдээ ... хэ болоно. Тэндэнь ... най фамили, нэрэ ... hан hүнэйнь хэмжээ ... публикын дүрбэн ... клубай гэшүүнээр ... лынь бэшэгдэнхэй ...

«hҮ ЕХЭЭР hААДАГ МАСТЕР» ГЭhЭН ТЭМДЭГ ТУХАЙ ДҮРИМ

Буряадай АССР-эй «hү ехээр hаадаг мастер» гэhэн тэмдэг гурбан шататайгаар байгуулагдажа, үнеэн бүриhөө 4000 килограммhаа бага бэшэ hү hааhан hаалишадта КПСС-эй обкомой бюрогой, республикын Министрнүүдэй Соведэй, профсоюзуудай соведэй ба ВЛКСМ-эй обкомой бюрогой тогтоолоор үгтэхэ байна.

«hү ехээр hаадаг мастер» гэhэн III шатын тэмдэг үнеэн бүриhөө 4000 килограммhаа доошо бэшэ hү hааhан hаалишадта зүүлгэгдэхэ.

«hү ехээр hаадаг мастер» гэhэн II шатын тэмдэг үнеэн бүриhөө 4500 килограммhаа бага бэшэ hү абаhан hаалишадта үгтэхэ.

«hү ехээр hаадаг мастер» гэhэн I шатын тэмдэг ... гээ hү шэмые 5000 ...hаа доошолуулангүй ... hаалишадта барюулагдаха.

Энэ тэмдэг жэл ... риин дүнгөөр, клуб... дэ абтаhан, мүн Буряадай Агропромсоюзай, АПК-гай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой баталhан үнэмшэлгөөр барюулагдаха.

«hҮ ЕХЭЭР hААДАГ МАСТЕР» ГЭhЭН ТЭМДЭГЭЙ Д...

«hү ехээр hаадаг мастер» гэhэн тэмдэг 34 миллиметрэй диаметрэй сэхэ түхэреэн дүрсэтэй, алюминяар хэгдэhэн байха. Тэмдэгэй нюур талын дээдэ захада малай комплексын хэлбэри зурагай дээгүүр тойруулан «hү ехээр hаадаг мастер» гэhэн бэшэгтэй. Тэмдэгэй доодо захаар Улаан туг дээрэ тэрэнэй шатые тодорхойлhон римскэ тоон барлагданхай. Доронь хадуур ба балта хоолосоор хүреэлэгдэнхэй. Тэмдэгэй захань ханатуулан хүреэлэгдэhэн байха.

Тэмдэг сэхэ булантай колодкодо холбогдонхой. Тэрэ колодкодонь Эхэ орон hиилэгдэнхэй. Доронь үнеэн ... hааhан дүнгүүды... тоон (4000, 4500, 5000) ... данхай байха. Тэмдэгэй ... та шатаараа үнгэ ... ёогдоhон, илгаатай ... дэгэй ара талада ... АССР» гэжэ аржытай ... хэй байха.

Мүнөөдэр — Хэблэлэй үдэр

АГУУ ИЛАЛТЫН 45 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

С. Б. Хандажапов Д. Г. Дугаров хоёр манай эгээл эдэбхитэй бэшэгшэдэй тоодо ородог юм. Хоюулаа дайнай инвалидууд, республикын соогоо хүндэтэй хүнүүд. Апрелиин хахадаар дайшалхы нүхэдтэйгөө уулзалгада мордохынгоо урда тэд Содном Банзаракцаевич доро толилогдоhон материал манда асараа бэлэй.

ХЭЗЭЭДЭШЬЕ ЭДЭГЭХЭГҮЙ ШАРХАНУУД

ҺҮЛШЫН жэлнүүдтэ СССР-эй Оборонын министерствын түбэй архивта нилээд сагаа үнгэргөөб. Хасаг морин сэрэгэй корпуснуудта суггаа абба хэлэн дайшалхы нүхэд тухай республикын газетэнүүдтэ толилогдодог очеркнуудай, радио, телевидениин дамжуулгануудай материал тэндэ суглуулха хүм. Хожомынь стрелкова зарим дивизинүүдэй архивай материалнуудые hонирхооб. Эсэгэ ороной хамгаалгын дайнай [illegible] хадагалагдадаг. Эдэ саарhануудые [illegible] ушажа байдаа, тэрэ үеын байлдаае шата шатаарь, багахан ушарал хүрэтэр хаража байhан мэтэ сэдьхэлдэ хүдэлхэш.

Фронтhоо гэртээ бусаагүй нютагаймнай тухай мэдээсэлнүүдые стрелково частьнуудай архивууд соо бэдэржэ байгаараа, бусалтагүй хосорhон хүнүүдэй [illegible] мүнөө мэндэ байhан мини танил Д. Г. Дугаровай фамили [illegible]

Амар бэшэ ажал байшоо. Далай мэтэ олон документнүүдтэ миил булагдашооб. [illegible] тааралдаа. 306-дахи стрелково дивизиин 992-дохи полкын рядовой болон сержантнуудай тоо бүридэлдэ абалгын 1942 оной ном соо баатарай үхэлөөр унаhан красноармеец Дугаров Дорон гэжэ тэмдэглэгдээтэй. Полкдо ерэhэн сагынь табигдаагүй. Гаража ошоhон тухай хүсэнэг соо: 1943 оной декабриин 23-да алуулаhай, полкын списогүүдhээ 1943 оной декабриин 31-дэ гаргагдаа, приказ № 0254.

Тиигэжэ СССР-эй Оборонын министерствын Подольскын архив соо «хосорhон» сэрэгшэтэй ушарhан хүм. Тэрэмнай Буряад ороной үзэсхэлэн — хадата Аха нютагта түрэhэн, мүнөө Улаан-Үдэдэ ажаhуудаг, дайнай ба ажалай габьяата ветеран, СССР-эй Журналистнуудай холбооной гэшүүн Д. Г. Дугаров болоно. Түрүүшынхеэ тэрээнтэй 1975 ондо Аршаан курорт дээрэ танилсаа hэмди. Тэрэ гэhээр уулзахадаа, хэдэн блокнот хоорондоо бэшэлсээ юмбибди!

Саяан уулын ангууша бүлэдэ түрэhэн Доржо Гомбоевич Дугаров тэрээндэ даалгагдаhан буу зэбсэгээрээ буудажа түргэн hураа юм. Винтовкоор, пулемёдоор эрхимээр буудаха. Түрэлхиин тэсэмгэй шэрхи аад, ой соо хатуужаhаниинь дайнай үедэ туhатай байгаа. Эдэ мэтыень командовани обёороод орхёо hэн. Түрүүн Дугаровта снайперска винтовко, хожомынь станкова пулемёт даалгаба. Сталинград шадар снайпераар дайлалдаа. Дэбтэр соонь тэмдэглэгдэhэнэй ёhоор, унагааhан фашистнуудай тоо 20 гараа — энэнь гансал Смоленскэ областиин газар дээрэ болоно. Удаань Дугаров станкова пулемётчигоор томилогдобо. Гэбэшье ротын командир ахалагша лейтенант Васильев ахын ангуушание тагнуулда ходо эльгээдэг байгаа. Дайсанай эрэ талада оло дахин гараhан байха. Нэгэтэ тагнуулай үедэ Дугаров колхозой түрүүлэгшэ байhан хүнтэй уулзаад, тэрэнь дайсанай частьнуудай, техникын, буудалгын газарнуудай хаана оршодогые харуулаад үгэбэ. Үдэр аюултай байха, hүниндөөл хүдэлмэрөө дүүргэзрэйгты гэжэ тэрэ захиба. Мэдэжэ абаhанаа командованида дамжуулhаниинь дайсание бута сохилгодо тэрэ ехэ туhатай байба.

Сухариhан дайсание мүрдэн намнагын үедэ Смоленскэ областиин Духовщина гэhэн хото шадар Дугаров гар руугаа шархатаад, полкын санчастьда хэбтэбэ. Саашань дахин лэ 306-дахи стрелково полкынгоо бүридэлдэ тулалдаа.

Смоленскын Ярцево, Рудня хотонуудые, Витебскэ областиин хэдэн тосхонуудые сүлөөлэлсэхэдөө, толгой худараа шархатаhан байна. Түгдэрхэйнүүдыень мүнөөшье бэедээ «хадагалжа» ябадаг. Аргалуулаад, частьдаа бусаба. Тиигэжэ байтараа зоригтой сэрэгшэ нэгэ байлдаанай үедэ хүндөөр шархатажа оборготоhон ушарhаа дүлииршэhэн, дүүгэржа шадахагүй болоhон юм. Энэмнай манай сэрэгүүдэй үргэлжэ бүхы фронтоор добтолгодо ороhон 1943 оной эсэс, 1944 оной эхин болоно. Үшөө hүүжэ, нюрганиинь гэмэлтэhэн байгаа. Хахад жэл соо госпитальнуудта эмшэлүүлээд, сэрэгэй тоо бүридхэлhөө гаргагдажа, Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй зэргэhээ табигдаа hэн. Түрэл Ахадаа бусаад байхадань хойноhоонь тэрэнэй аха, дүүнэр фронтhоо хүрэжэ ерэбэ. Лопсон Гомбоевич Дугаров колхозой хүтэлбэрилхы тушаалнуудта удаан хүдэлөө юм. Соном Гомбоевич Дугаров мүнөө Буряадай багшанарай институдай профессор, Буряадай АССР-эй гэгээрэлэй министрэй тушаалда урдань хүдэлhэн байха.

Тиигэжэ гурбан аха, дүү Дугаровууд дайнhаа гурбуулаа мэндэ бусаhан юм. Ехэ аха Лопсон Гомбоевич Сталинград шадар дайлалдаа, дүү — Соном Гомбоевич Будапешт Вена хүрэтэр ошоо. Гансал дунда хүбүүн — Доржи Гомбоевичынь баатарай үхэлөөр унаhан гэжэ тэмдэглээтэй байгаа. Тэрэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай 1 шатын хоёр ордентой, олон медальтай. Бэе муутай болобошье, Д. Г. Дугаров мүрөө алдаагүй, журналист болоо, мүнөө буряад хэлэн дээрэ гараhан хоёр номой автор. Ахын районой «Шэнэ Саяан», республикын «Буряад үнэн» газетэнүүдэй, «Байгал» журналай хуудаhануудад дээрэ хадата Ахын ажалшад, үзэсхэлэн hайхан тэндэхи байгаали, ажабайдалай элдэб асуудалнууд тухай тэрэнэй очеркнууд, расскаазууд, зураглалнууд саг үргэлжэ гаража байдаг гээшэ.

1975 ондо танилсаад, нүхэсэhэнөө дээрэ бэшээ hэм. Саарhа, гүүрhээр хөөрэлдэhэнөө гамтайтаар хадагалдагби. Энэмнэй дайнай суурян, хэсүү хүндэ дайнай үдэр хоногой домог ха юм. Хүндэ хойшолонтойгоор шархатажа, хоюулаа инвалидууд болонхойбди. Дүшэ гаран жэлэйшье үнгэрөөд байхада, шарханууднай мэдүүлээд лэ байха юм. Харин сэдьхэлэймнай шарханууд хэзээдэшье эдэгэхээ болёо юм бээ.

С. ХАНДАЖАПОВ,
СССР-эй Журналистнуудай холбооной гэшүүн, дайнай инвалид.

«ХУРСААР ХАРААД, ҺОНОРООР ШАГНААД...»

Манай редакциин үнинэй журналист, совет байгуулалтын таhагай ахамад корреспондент Вера Эрдынеевна Токтохоевагай материалнууд ходоодоо эрхим сэгнэлтэнүүдтэ хүртэдэг юм. Зохёохы ажал ябуулгадань үшөө үндэр амжалтануудые хүсөөд тэрээнтэй И. Гомбоинай хэhэн хөөрэлдөөе доро толилнобди.

— Вера Эрдынеевна, газетын хүдэлмэрилэгшэ болоhон намтартнай хаанаhаа эхитэй гээшэб!

— Сэхыень хэлэхэ болоо hаа, би жааханhаа хойшо юрист мэргэжэлдэ дуратай байhан хүм. Тиимэhээ арбадахи класс дүүргэhэнэй удаа Эрхүүгэй гүрэнэй университедэй юридическэ факультедтэ орохо hэдэлгэ хээд, хари хэлэнhээ болоно, орожо шадаагүйб. Шэтын юридическэ заочно институдта ороходёо мүн лэ туршаад, шалгалта бариха болзорhоо гээгдэшоо бэлэйб. Хүдөө ажахын техникум дүүргээд, түрэл нютагтаа, Хэжэнгын райондо, зоотехнигээр хүдэлхэ үедөө районно газетэдэ бэшэдэг hэм. Тиигэhээр «Шэнэ Үдэ» газетын редакцида ажалда орожо, радист, телетайпист, корректор, литсотрудник, юрэдөө, олон шатые дабажа гараhан аабзааб даа. Яруна, Хэжэнгэ Хори — гурбан аймагай нэгэдэмэл энэ газетэдэ тэрэ үедэ С. Б. Бальжинимаев, З. Л. Лубсанова, В. Г. Гумпылов, П. Л. Натаев гэгшэд хүдэлмэрилдэг hэн. Тэдэнэр бултадаа «hураха байгааш, журналист болохо шадахал байнааш» гэгшэ hэн. Удаашьегүй Буряадай түрэнэй багшанарай институдай ород хэлэнэй ба литературын отделенидэ hуража эхилээб. Дүүргэhэнэйнгээ hүүлээр хоёр жэлдэ багшалаад, газетэдэ хүдэлхэ дурэнайнгаа булихада 1970 ондо «Буряад үнэндэ» ажалда ороо hэм. Тэрэ үедэ Циден Цибудеевич Цибудеев редакторынь байгаа. Мэдээсэлэй таhагта корреспондентээр абахадаа, «шударгы гэшхэлээд, хурсаар хараад, hонороор шагнаад ябаарай» гэhыень оройдоошье мартагшагүйб. Мүнөө эндэ дүрбэдэхи редактортаяа хүдэлжэ байнаб.

—Гушаад-дүшөөд онуудай хашалган хамалганда ороhон хүн зоной арюухан нэрэнүүдые сагааруулха зорилготойгоор Та олохон материалнуудые бэшэжэ толилhон байнат. Энэ темэ яагаад «танай» болоhон гээшэб!

—Минии түрэhэн нютаг Эдэрмэгэй (Хэжэнгэ) олон бэлигтэй, ухаатай хүнүүд гараhан байна. Тэдэнэй олонхинь хара хирэзгээр хаахирhан үе сагта ямаршье үндэhэгүйгөөр тушаагдаа, алуулаа, гэр бүлэнэрынь зобоо зүдэрөө. Нютагаархимни «шил эдэ бүгэдые онгилжо, тэдээн тухайгаа хөөрэхэ байгааш» гэдэг. Тэрэнииень харюулха хэрэгтэй. БурЦИК-эй түрүүлэгшэ ябаhан И. Д. Дампилон, Буряад-Монголой республикын арадай гэгээрэлэй комиссар байhан Д. Д. Донгидон, Эрхүүгэй университедэй багша О. Дашдондобой ба бусад нютагаархидайнгаа арюун нэрые hэргээхэ зорилготой байгааб. Тиигээдшье манай газетын редакциин тэрэ үеын хүдэлмэрилэгшэд, нэрлэбэл, Дашидондок Доржин, Рабжин Цыдено, Базар Вэнчиков, Жалма Жамцарано-Пилунова сэбдэг хүйтэн Колымада арбаад жэлээр эльгээгдэжэ, хоёрынь тэндээ хосорhон, хоёрынь абаахайн шулэhөөр үлгэлдэжэ, амиды мэндэ бусаhан немтартай бшуу. Эдээн тухай хөөрэхэ, нэрэнүүдыень арадтаа бусааха гээшэ мүн лэ журналист хүнэй уялга гээд тоолоноб.

— Та албан хэрэгээрээ республикынгаа элдэб зүблөөнүүдтэ хабааданат. Республикын арадай депутадуудай шэнэ зарлалай Соведэй сессидэ hая хабаадабат. Ямар hанамжатай байhанаа элирхэйлыт.

— Үнэхөөрөөшье, хэдэн сессиин хүдэлмэри хараа, шагнааб. Харин шэнэ зарлалай Верховно Соведэй сессиин хүдэлмэри ехэ hонёор үнгэрөө. Урдань, жэшээнь, депутадууд сесси дээрэ хөөрэлдэхэнь хөөрэлдэжэ, hажахань hажажа, хайша хэрэг юумэнүүд hуудаг hаа, харин энэ удаа бултадаа ехэ hэргэлэн, эдэбхитэй, hонор hүүгаа гэхэ байнаб. hайнаар шагнаа, дураадхалнуудаа оруулаа хадаа депутадууднай hуури hууридаа бусахадаа, ашаг үрэтэйгөөр хүдэлхэ гэжэ hананаб.

Республикымнай хойто зүгтэ үшөө нэгэ район хэрэгтэй гэhэн hанамжые Муяын голой ажаhуугшад үнинэй хэлэдэг hэн. Одоошье эдэнэй хүсэл оролдолго бэелүүлэгдэжэ, РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй «Буряадай АССР-тэ Муяын район байгуулха тухай» гэhэн Указ үнгэрэгшэ жэлэй октябрь hарада гараа бэлэй. Бауитын ба Хойто-Байгалай партийна, совет хүтэлбэрилэгшэд энэ хэрэгые халуунаар дэмжээд, район байгуулгада ехэхэн туhа хүргэhэн гээшэ. Иигэжэ 35 мянган зонтой Муяын район байгуулагдаа. Районой түб Таксимо тосхон болобо. Шэнэ районой партийна организациин хүтэлбэрилхы органууд бүридхүүлэгдэhээр лэ арадай депутадуудые hунгаха кампанида хамсыгаа шаман оролсоо. Мүнөө дээрээ районой бусад албан байгуулагдаhаар.

Байгша оной мартын 1-hээ «Шэнэ Муя» гэжэ нэрэтэй районоймнай газетэ гаража эхилбэ. Северобайкальскын типографида тэрэнээ барланабди. Байн-байн өөрын полиграфическа баазатай болохо hанаан бии. Орон доторнай боложо байгаа асари томо үйлэ хэрэгүүдэй, мүн түүхэдэ орохо үе сагайнгаа амисхаалые дагажа абаад, шэнэ районой шэнэ газетэ районойнгоо ажабайдалые үнэн зүбөөр харуулхые оролдожо эхилээ. Хубилган шэнэдхэлгын мүнөө үедэ демократис ёhоной шэнэ бодол hанамжанууд олоор мүндэлнэ. Энээндэ манай газетэ мүн лэ нүлөөлхэ зорилготой. Бидэнэр газетэеэ КПСС-эй райкомой органhоо районой бүхы партийна организациин орган болгохын тула коммунистнуудтай хамта энэ талаар хүсэл оролдолго гаргаха hанаатайбди. КПСС-эй XXVIII съездые угтуулан партийна организациин район дотор үзүүлдэг нүлөөн, hуури байра тухайнь хөөрэлдөө газетынгаа хуудаhанууд дээрэ ябуулжа эхилээбди.

ДУНДАРШАГҮЙ ҺАЙХАН СЭДЬХЭЛ

БАМ-ай барилгашадай хүсөөр байгуулагдаhан Таксимо, Северомуйск, Тоннельный тосхонууд... Мүнөө дээрээ баригдажа байгаа асбест гаргаха шанаржуулгын Молодежно комбинат Муяын голой дабтагдашагүй байгаалида ямар hаад түбэг ушаруулха гээшэб? Газетэ энээн тухай хөөрэлдөө эрхилжэ, тус комбинадай директор В. Соктоевой ба пилот Е. Авдеевэй тад ондоо hанамжануудые толилоо hэн. Тиигээд энэ асуудалаар олохон бэшэгүүд редакцида ерэбэ. Хүн зон түрэл дайдынгаа хуби заяан тухай, мүн ажаhуугшадта бүгэдэндэнь ямар ажал олгуулха асуудалаар hанаагаа зобоно, редакцида бэшэнэ, хонходоно. Хүнүүд тухай хэлэхэ болоо hаа, тэдэмнай нээрээл hайхан сэдьхэлтэй, үндэhэн арадай ёhо заншалнуудые, хэлэ, соёл ехэ хүндэлдэг гээшэ. Районой «Корчагинец» соёлой байшан соо элдэб яhанай хүн зон угаа олоор сугларжа, сагаалганай найр наада үнгэргөө hэн. Северомуйск тосхондо ажаhуугша Ольга ба Михаил Камшатанай бүлэ арбаад үхибүүдые үншэдэй гэрhээ үргэжэ, район дотор түрүүшынхиеэ гэр бүлын хүүгэдэй байшан байгуулба. Хүн зоной hайхан сэдьхэл дундаршагүй, энээн тухай газетэмнай бэшэнэ, бэшэхэшье. Урдамнай зохёохы ажалай асари ехэ далай долгилнол.

Е. БОГАЧЕВ,
«Шэнэ Муя» газетын редакторай орлогшо.

«АТОМНА БОМБОhОО БЭШЫЕ...»

Коммерсант, бизнесмен, менеджер, маркетинг... Эдэ үгэнүүд хэдэн жэлэй урда тээ имагтал капитализмда хабаатай гэжэ тоологдодог hэн. Гэбэшье эдэ үгэнүүд манай социалис гуримдашье тааралдаха юм байна гэжэ хубилган шэнэдхэлтын бодото байдал харуулаа. Зонхилхы хүтэлбэрилгын гурим эдэбхи үүсхэл гээшые үзэн ядадаг ха юм. Тиимэhээ эдэбхитэй бэрхэ, аргалхуу шадамар зон урдань элдэб хоригтонуудаар тушаатай байхада хуули эбдээ гүүлээд, эрхээ хаhагдашадаг hэмнай.

Мүнөөшье хүрэтэр хэды олон хүтэлбэрилэгшэд үйлэдбэриингөө асуудалнуудые шиидхэхын орондо хэдэн мянган километрэй зайда командировкодо ошожо, нойроо hамшажа, хүсэд эдеэлэншьегүй хоморой материал, түхеэрэлгэ, хэрэгсэлнүүдые элдэб аргаар бэдэрнэб!

Тиихэдэнь ямаршье хуули эбдэнгүй, бэеэшье зобоонгүй эдэ асуудалнуудые шиидхэхэ арга бии юм лэ. Мүнөө үедэ хэрэг эрхилэгшэд өөhэдөө түйнгүй, коммерсант-хэлэмэршэдтэ найдадаг болонхой. Предприятинуудай директорнууд, хангагшад, колхозууд, кооперативуудай түрүүлэгшэнэр, элдэб албануудай дарганар, hалбаринуудай хүтэлбэрилэгшэд, хубиингаашье хэрэгүүдые дүүргэгшэд коммерческэ түбүүдтэ үдэр ерэхэ бүри олоор хандадаг болоо.

Имэ түбүүд нэгэ юумэ олохо гү, али худалдаха, hэлгэхэ, тус тус эд хэрэгсэлэй наймаанда хэр гарадагые шэнжэлхэ, складай оёорто хэдэн жэлээр тогтошоhон материально-техническэ нөөсэ баялигуудые хэрэглэмжэдэ оруулха хэрэгтэ туhа хүргэдэг юм.

Орон соо мүнөө 130 коммерческэ түб тоологдоно. Тэдэ хоорондоо харилсаатайгаар хүдэлжэ, мэдээсэлээр, дүй дүршэлөөр андалдадаг, ярмагуудые эмхидхэдэг, хэн хэндэ хэрэгтэй гү, али наймаалагдаха эд хэрэгсэлнүүдэй списогүүдые эльгээлсэдэг. Тиихэдээ танда хэрэгтэй эмхи зургаание имагтал республика соо бэшэ, харин бүхы орон соо хилын саанашье олохо үгэхэ. Тиихэдээ коммерческэ түбүүдэй аша туhанууд соёл болбосоролой, эрдэм мэргэжэлэй үндэр хэмжээндэ үзүүлэгдэдэг байха юм. Юрэдөөл, нэн түрүүн захилшын тала харагдадаг гээшэ. Энэмнай манай хуулита гурим болоно.

Коммерческэ түб бүхэн өөрын газетэ хэблэхэ гэжэ оролдодог. Улаан-Үдын МЖК-гай (залуушуулай гэр байрын комплекс) дэргэдэхи коммерческэ түб «Экспресс» гэhэн газетэ март hарhаа гаргажа захаланхай. Энэ газетэдэ үйлэдбэри, худалдаа, наймаанда хабаатай элдэб реклама, соносхолнууд толилогдодог. Хоморой эд хэрэгсэл олохо гү, али ямаршье гүй аад, танда хэрэггүй болоhон гү, али үлүү гараhан юумэеэ худалдаха гэбэл, «Экспрессэ» хандыт. Тэрэшэлэн мэдэлшэд, аргашад гэшэмнай минии мэхэшэд бэшэ гэжэ hүүлэй үедэ элирэнхэй. Тиимэhээ ерээдүйе соо шэртэнэм гэжэ өөрыгөө hанабал, али иимэрхүү юрэ бусын хүнүүдтэй уулзуулха, али иимэ үзэгдэлнүүд тушаа шухала мэдэсэ дуулгаха аргатайб гэжэ hанабал, энээн тушаа соносхол манай газетэдэ гаргагты. Юрэдөөл, зохихо түлбэри оруулаа hаатнай, ямаршье мэдээсэл гаргахабди. **670017, Улаан-Үдэ—17, п/я 4194 гэhэн адресаар бэшэхэдэтнай болохо.** Али үгы hаа, Ногоон дэлгүүрhээ баруулжаа **Лиыховоннай үйлсын 12 гэhэн адресаар ерэхэдэтнай, 20-9-86 телефоноор хонходоходотнай болохо.** Газетэмнай «Союзпечатиин» киоскнуудта наймаалагдадаг. Атомна бомбоhоо бэшые дуулhан олохо аргатайбди.

В. СУНГРАПОВА,
«Экспресс» гэжэ рекламна газетын редактор.

Мүнөө үедэ магазинуудай хооhон тагуудые хараад, урмаа таhаршахаар байдаг. Дайнай дүүрэhээр 45 жэлэй гүйсэжэ байхада, тэрэ зоболонто талонуудта бүхэ гэгшээр орошонхойбди. Эшхэбтэршье байна. Олон үхибүүдтэй бүлэнүүд, пенсионернүүд, дайнай ба ажалай инвалидууд хэды зобоно гээшэб.

ҮЛҮҮ БАЯЛИГ БАЙХА ААЛ?

Иимэ эрхэ байдалда нэн түрүүн хүдөө ажахыгаа үргэхэ хэрэгтэй гэжэ hанадагби. Ороной парламентда тордиhогүйгөөр, зоной этигэмээр дуугарха хүнүүд олон болонхой агша. Энээндэл адляар ажалнай бүтэжэ байдаг hаа, юун бэлэй. Хүдөө ажахын уруугаа орохо бүринь промышленна предприятинууд реформо бэелүүлнэбди, өөhэдөө өөhэдыгөө мүнгөөр хангаха гуримда оронхойбди гэхэшэлэн ажахынуудта худалдадаг техникэ, хэрэгсэлнүүдэйнгээ үнэ сэнгые олохон ушарта 5—10 дахин дээшэлүүлжэрхинэ гэжэ дуулагшаб. Үргүүлшэhэн үнеэнэй нюдэ харaa hэн гүт? Хүдөө ажахымнай эгээл иимэ түйлдэ хүрэнхэй. Иимэ байдалhаа яагаад гараха тухай «Буряад үнэншье» бэшэхэ ёhотой гэжэ hананаб. Минии түрэл болоhон ЛВРЗ Яруунын районтой үнинэй шеф ёhоной харилсаатай юм. Эдэ харилсаанууд мүнөө ямар байдалтай гээшэб? Уншагшадтаа дэлгэрэнгыгээр хөөрөө hаа, болохол hэн хаш.

Эдеэ хоолой программа баталhан майн Пленумэй hүүлээр хүдөө ажахыда хүдэлхөөр хотоhоо эльгээгдэhэн хүнүүдтэ элдэб хүнгэлэлтэнүүд олгогдоо бэлэй. Манайшье республикада тиигэhэн байгаа ёhотой. Тэдэ хүнүүд мүнөө хаана гээшэб? Хүнгэлэлтэнүүд хүсэндөө юм гү? Энэ хэрэгые мүнөө hэргээхэ, туhа дүхэм үзүүлхэ аргагүй гү, али эхинhээ энэ буруу ябадал байгаа гү? Эдэ асуудалнуудта харюу үгэhэн материалнуудые гаргыт.

Манай республикын хүтэлбэридэ хубилалтанууд болонхой. Энэ хэрэгые хэн үүсхээ юм? Ветеранууд. Мэдээжэ болоhон тэдэнэй бэшэгэй hүүлээр газетэнүүдтэ үгэhэн интервьюнууд соогоо партиин обкомой үндэр тушаалтад үндэhэгүйгөөр шүүмжэлнэ, байдал дэбэргэнэ гэжэ ветерануудые гэмнээ hэн. Дэбэргээшье hэн гэлэй. Теэд тиигээгүй hаань, hажанти байдалнай үргэлжэлжэл байха байгаа гээшэ гү? Хүйтэн халуунние үзэhэн ветерануудай үгэ талаар ошохолгүй байха. Тиимэhээ үнгэрhэн, тоосоондо абтахаяа болиhон зон гэжэ бидэнээ тоолохоёо болёод, республикын, ороноймшье орёо асуудалнуудаар hанамжануудыемнай гаргажа байгаа hаатнай, туhатайл байха.

Манай ЛВРЗ-дэ далижаhан Л. В. Потаповай партиин обкомой нэгэдэхи секретарь болоhон ушараар урмашанаб, омогорхоноб. Мастерhаа эхилhэн хүн үйлэдбэриин байдалые үзүүрhаань мэдэхэ ха юм.

Хүдөө ажахын байдалда дахин бусахам. Үргэн Россиин хэды мянган hуурин, тосхонуудта үрхи-дүрхи болошоhон пенсионернууд гансаараа үлэшэнхэй, үдэрөө хүлеэнхэй байна гээшэб! 20—30 онуудhаа эхилээд, хүдөө ажахые hэргээхэмнай гээд, ямар олон алдуу ушаруулагдааб! Гансал партиин толгойлогшод байhан Сталин, Хрущёв, Брежнев дээрэ бүхые ашажархихань бэлэн. Партишье энэ талаар зэмэтэй байгаа гэжэ сэхэ руунь хэлэжэ юундэ болодоггүй юм? Энээние мэдэрээгүй hаа, дорой байдалhаа гарахагүйбди. Ажалша арадhаа үлүү баялиг байхагүй.

Д. ДАРМАЕВ,
Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай инвалид, ЛВРЗ-гэй ветеран, хүдэлмэришэн бэшэгшэ.

...АРАА ГАЗЕТЭ ХЭРЭГТЭЙ

...болоно. Тэрээнhээ гадна харюусалгата секретарь, машинистка, корректор бии. Үшөөл нэгэ ...hаа, «Саяан» бэшэ, ондоо гаршаг абажа, амяа... боложо шадаха hэмди. Нэгэл hаад бии — гонорарай ... Жэлэй 2,5—3 мянган түхэриг хэрэгтэй юм. ...райгүйсэдком элдэб арга бэдэржэ, бидэниие ...Гонорарай мүнгөөр манай газетые хангаха асуу... АССР-эй Хэблэлэй талаар гүрэнэй комитед... ...олон дахин хандаабди. Теэд үрэ гаранагүй. ...районно газетэнүүдые болюулха гэhэн hа... Тэрэнь зүб. Национальна асуудалай хурса байhан үедэ жэнхэни хэлэн дээрэ гаргадаг ...ондоо тон дүтэ районно бээ даангы газетэнүү... ябадал яаха аргагүй зүб гэжэ hанагдана.

Б. МАДАГАЕВА,
буряад хэлэн дээрэ хэблэгдэдэг «Саяан» газетын харюусалгата секретарь.

...ЙОНОЙ ТИПОГРАФИДА

...сээда тээ Хо... типографи шэнэ ...түбхинөө hэн. ...эхилжэ тус ...гшүүд урдынхи... бүтээсэтэйгээр ... олон бэшэхэн ...гэй коллектив ...зорилгонуу... дүүргэжэ, рай... дэлгэрhэн соци... эдэбхитэй... нэгэнтэ бэ... ...ээлhэн, пар... болон арадай ...районно Сове... дамжуулгын ...хүртэhэн, магтаа... болон дипломуу... байха юм. ...хуушнайнгаа ...улам арьбад... мүн энэшье ...соо яhала hай... тусэбтэ дааба... ...шадаhан ...хэблэхэ, элдэб ...барлан гаргаха ...оной нэгэдэхи ...нуудые түд ...ба 109 процент ...тэмдэглээтэй. ...хараалагда... ...хамтадаа 18 ...рэлгын хүсөөр барлан шудхажа, «Шэнэ Үдэ» газетын хуудаhанууд дээрэ толилон гаргадаг хүнби. Иимэ ажал 17-дохи жэлээ хэжэ ябанаб. Хоёр жэлэй саада тээ наhанайнгаа амаралтада гаранхайб. Тиибэшье үшөөл хүдэлhөөрби,— гэжэ ажалай ветеран Владимир Очиржапович Базарон өөр тухайгаа хэлэбэ.— Заримдаа ород текстнүүдые сохидог, барладаг байна гэжэб.

— Энэ цех соомнай Любовь Николаевна Плешкова Дарима Дъячковская хоёр хүдэлнэ. Даримамнай ажалайнгаа намтар hаял эхилээ. Зүгөөр нүгөөдэнь манай ветеран болоно. Олон мэргэжэлтэй хүн даа. Ажалша коллективэймнай соведэй гэшүүн юм,— гэжэ директор Плеханов хөөрөөгөө үргэлжэлүүлэн, гараараа үзэг холбогшодой цехтэ бидэнээ оруулба.

Тэрэ цех соонь Цырен-Ханда Цыбикжапова, Валентина Дашицыренова, Роза Намдакова, Любовь Пестерева болон хамта дээрээ долоон хүн ажаллажа байгаа hэн.

— Валентина Роза хоёрнай хоёр хэлэн дээрэ нэгэ доро хэблэгдэдэг районойнгоо «Шэнэ Үдые» хуудаhа хуудаhаар, мүр мүрөөрнь холбожо, барлан бэлэдхэдэг мэргэжэлтэй. Би өөрөө бланкнуудые хэжэ байнаб,— гэжэ дунда зэргын бэетэй харабтар шарайтай эхэнэр бидэнэй асуудалда харюусаад: — Новосибирск хотын техническэ мэргэжэлэй училищи дүүргэhэнэй hүүлээр юhэдэхи жэлээ эндэ хүдэлжэ ябанаб. Өөрөө Яруунын Эгэтын-Адагайб,— гэбэ.

— Энэ хөөрэлдэжэ байhан басагантнай манай коллективэй түрүүшүүлэй нэгэн гээшэ. Цырен-Ханда Цыбикжапова гаймнай дүрэ зураг предприятиингаа Хүндэлэлэй самбарта гаргагданхай юм. Олоной хэрэгэй түлөө ходол ороодожо ябадаг. Никтын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг hайн hайхан заншаатай юм,— гэжэ партиин гэшүүн, коммунис ажалай удэрник Плешкова залуу басаган тухай магтан хэлэбэ.

...ригээ продукци ...аад, тэрэнээ ...хүргөө юм. Энэ ...рнь 116,7 про... ...гдээ. ...вэймнай амжал... ...дүршэлтэй ...Т. В. Звере... ...шкова, В. О. Ба... Дашацыренова ...оруулhан хуби... ...типографиин ...Филиппо... ...хэлээд, бидэниие ...хи дабхарhаа ...— Цехүүд соо... ...хүдэлжэ бай... ...танилсагты, ажа... ...— гэжэ хэлэбэ. ...коридор соогуур ...линотип түхэлэй ...тодхогдоод ...орожо ерэхэ... ...гурбан хүн хү... Нэгэнэйнь ха... ...танилсабабди. ...материалнуудые ...линотип түхэ...

Газетэ хэблэн гаргалгын цех соо Татьяна Харитонова, Василий Дъячковский, Эрдэм Мухагшанов, Татьяна Зверева, Николай Павлов гэгшэдтэй уулзажа, хэжэ байhан хүдэлмэринь hонирхон харабабди.

— Газетэ болон бланкнуудые хэблэдэг оньhон машинамнай гэнтэ байшоо. Эрдэм Василий хоёртой тэрэнээ заhабарилжа, бүрин бүтэн болгобо хэбэртэйбди. Эдэ хоёрнай хэблэгшэд гээшэ,— гэжэ типографиин үнинэй хүдэлмэришэн, полиграфическа элдэб оньhон техникые хабсарган заhабарилагша Николай Николаевич Павлов хэлэбэ.

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: линотип түхэлэй оньhон түхеэрэлгэ дээрэ В. О. Базарон хүдэлнэ; гараар үзэгүүдые холбон бүридхэгшэ Ц.-Х. Цыбикжапова.
С. БАЛДУЕВАЙ фото-зурагууд.

ТОЛИ

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШ…
- Дайсанаа «уурхайдань» да… ша тухай
- «Гансахан эжышни хүбүү…
- Залуушуулда ехэ һургаал…
- Ветерануудтай уулзалга

АГУУ ИЛАЛТЫН 45 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

БЕРЛИН АБАЛСАҺАН СЭРЭГШЭ

Доржын Гарматанай үбэлжөөниинь Чисаанын эхнэй Гутаарта нютагта, хабаржаан, намаржааниинь — Хүрезтэдэ, зуһаланиинь Гүбээдэ байһан юм. Уг узууараа хүбдүүдэй нохой хүхүүрэй, мал ажалтай үгытэй айл һэн.

Хүбүүн — Цэрэнбазар, басаган — Малаадай хоёртой байһанаа ганса хүбүүгээ лама болгохо гэжэ Чисаанын дасанай эмшэ Дандар габжында шаби болгожо үгэһэн байгаа.

Теэд үбгэржэ эхилхэдээ, нэрээ нэршүүлхэ хүбүүгүй болобоб гээд, айл худар хүбүүшэлхэеэ хүбүү эреэд. Һураад үзэһэн гэхэ. Тииһээр байтарнь басаганиинь 1916 ондо, зун нарайлжа, хүбүү түрэбэ. **Гармын досоо багтахаар бэшэ баяр зугаа түрэжэ, түби дэлхэйдэ дуулдаагүй түрэ наранһаа өөрэгүй милаан, найр наада хэжэ, мила-шэлэ һүрэтэрөө, унатараа, бодотороо уужа, эдижэ, зээ хүбүүнэйнгээ тоонто тайлалган хэһэн гэдэг.**

Цэрэнбазар хүбүүниинь хүбарагай һургуулида һуража байхадаа, хурса бэлигээрээ тодоржо, һүбэлгэн бэрхээрээ, һонор ухаагаараа һудаһа барижа, эмшын эди шэди үзэжэ түбэд арга түгэс шудалжа байтараа, хорёод-гушаад онуудай хатуу шэрүүн үеэр дайрагдажа, дайсанһаа тэрьелхэ, дасанһаа хулжаха саг тудаа һэн.

Агуухэ дайнда хабаадахаа наһанай үнгэрөөшье һаань, Забайкалиин сэрэгэй эрын хүдэлмэридэ ябалсаа.

Табяад-жараад онуудай үеэр танил талань олоширжо, түбэд эмэй эргэ танигдажа, туһа аша хүргэхэ саг ерэжэ, Цэрэнбазарта ород буряадгүй эргалуулһан эрад зон Буряадташье, Шэтын областьдошье, бэшэ тээһээшье олон байха. Эдэгэһэн зон ямараар баярлаа, хүхеэ, баясааб; дээдэ зэргын амаршалгануудые үнэн зүрхэнһөө хүргөөб даа!

«Хүрьһэтэ алтан дэлхэй дээрэ хоёр хүлтэ хүн түрэлтэндэ, тэдэнэй аша туһын түлөө, энхэ элүүр ябахын түлөө, үнэн бэеэ бэелжэ, үнэгэн малгайгаа үмдэжэ, үбшэ зоболонһоо хахасуулха эрхын эм, долёоборой-мни дом байлсаа гүб даа», — гээд миһэд гэн хөөрэгшэ һэн.

Малаадай басаганиинь урангартанай нэгэниинь байха. Олон захатые бүтээһэн, оюун номиной гоёолтые шудалһан, арһа шурбэһөөр арамнайлгаһан, эрмэгтэй гутал, ээрэһэн ноохоной утаһаар бүһэ, залаа түхеөһэн, ёһотойл уран дангина байһан гэхэ.

Гармын ээ — Даша, Малаадайн түрэһэн хүбүүн, үдэр бүри ургажа, хоног бүри үндыжэ, гарынь ганзагада, хүлынь дүрөөдэ дүнгэгдэжэ, зургаан наһандаа Гармын «Улаан» гэжэ гүнгөөшэ мориной жолоо барижа, ехэ боосооной шанда хүртэһэн юм.

Аха Цэрэнбазартаа монголоор уншаха, бэшэхые заалгажа, шуран хүрсадаа тордиһогүй эрхим хуушан монголшон боложо, Чисаанын Худари-Буряадай һургуулиин нэгэдэхи, хоёрдохи классуудые алгад «алхажа», дүрбэн класс дүүргээ. Мүн Хориин ШКМ-эй 5—6-дахи классуудые алгад, долоон класс дүүргээ. Үгытэй айлай хүбүүн хаана холо ошохоб даа, гэртээ үлөө.

1931 ондо Даша һая тогтоһон «Хубисхалай ажал» артельдэ гэшүүн боложо, нэгэ наһа нэмээд ороо. Энэ ажахыда элдэбын ажал хээ. Морин анзаһаар газар хахалаа, морин косилкаар үбһэ сабшаа, морин жаткаар талха таряа хадаа, модо бэлэдхэлэй, уһаар урдахуулгын хүдэлмэридэ хүдэлөө. 1934—1935 онуудаар ехэ наһатанда багшалаа.

1935 ондо Хориин хүдэлмэришэн, хүдөө ажалшадай һургуулида һуража, нягталан тоо бодогшын мэргэжэлтэй болоод, 1936 онһоо 1938 оной май болотор Чисаанын сомоной «Коминтерн» колхоздо нягталан тоо бодогшоор, ахамад бухгалтераар хүдэлөө. 1938 оной май һараһаа Хориин аймагай АЗО-гой инструктор-бухгалтераар улаан сэрэгтэ абтатараа хүдэлбэ.

Агуухэ дайнда Даша Гармаев 1941 оной декабрь һара соо мордоо. Морин сэрэгэй 72-дохи частиин 1-дэхи эскадроной 29-дэхи подразделенидэ морин сэрэгшээр 1941 оной декабриин 24-һөө, 1942 оной февралиин 12 болотор Баруун фронтдо дайлалдаа. Баруун-Урдахи фронтын морин сэрэгэй полкдо юрын морин сэрэгшээр ба тагнуулшанаар ябахада, немец офицерые («хэлэ») барижа асаралсаад, Улаан Одоной орденоор шагнагдаа һэн. 61-дэхи запасной полкын һуралсалай нэгэдэхи батальоной 13-дахи зенитнэ батарейдэ 1942 оной октябриин 10-һаа 1942 оной ноябриин 9 болотор курсантаар алба хэжэ, сержант нэрэ зэргэтэй болоод, дахин дайнда оробо.

3-дахи Украинска фронтдо 1942 оной ноябрьһаа 1944 оной январиин 1 болотор Лозовскиин нэрэмжэтэ Суворовой бэ Богдан Хмельницкиин орденто, 35-дахи гвардейскэ, Улаан тугта ябаган сэрэгэй дивизиин 100-дахи гвардейскэ стрелкэво полкын морин сэрэгэй тагнуулай взводто тагнуулшанаар дайлалдаба. Тагнуулда ябахадаа, хүшэр хүндэшье, аюултайшье гэнэтэйшье, һонирхолтойшье; саг үргэлжэ һэримжэтэй, харин нягта ябадаг, элдэб олон янзын һаад түбэгүүдые (минэ, ДОТ, ДЗОТ, адага түмэр хорёо, траншей, уһа намаг гэхэ мэтые) дабан гаража, саашаа нэбтэрэн орожо, тагнадаг, шагнадаг, агнадаг байгаа гээшэ. Хэды тиимэшье һаа, тагнуул хэхэ ямаршье даабари саг үргэлжэ амжалтатайгаар дүүргээд, дээдын зэргын сэрэгэй зурганһаа олю дахин баяр баясхаланда хүртэһэн байха. Мүн тагнуулай хажуугаар полкын бэшээшээр алба хээ. Одессэ хотые хамгаалгада, Варшава хотые сүлөөлэлгэдэ хабаадаа юм.

1944 оной август һарада хэнэйшье бэшэ газарта 5-6 гэртэй хуторто ганцаараа хонон, үнжэн тагнуул хэһэнэй ашаар старшина Пузырев ахалагшатай немецэй эрэ талада гаража, «хэлэ» абажа ерээ һэн. 1944 оной июлиин 10-һаа 1945 оной августын 16 болотор 1-дэхи Белорусска фронтдо дайн сэрэгтэ ябажа, Вислэ мүрэнние дайгаар гаталһанай түлөө «Шэн зоригой түлөө» медаляар шагнагдаа. Варшаваһаа урагшаа Вислэ мүрэнэй баруун эрьеын дайсанай бэхилэлтэ-хэрэм бута сохиһоной түлөө 1945 оной январиин 16-да Верховно Главнокомандалагшын захиралтаар баяр баясхаланда хүртөө.

Берлин шадар эрэлхэг зоригтойгоор дайлалдаһанай түлөө 1945 оной апрелиин 20-до Улаан Одоной хоёрдохи орденоор шагнагдаа.

Даша Гармаевич Бранденбургын үүдэ тулажа, дайсанаа даража, дайгаа дүүргэжэ, даагаа һүүлдэжэ, дархан солоо дуудуулжа, амгалан байдал асаралсаһан, аба эжын ашата буянда хүртэһэн, эхын эрхэ, эсэгын бэрхэ хүбүүн тодоржо, «Шэн зоригой түлөө» хоёрдохи медаляар шагнагдаа. «Одессые хамгаалһанай түлөө», «Варшавые сүлөөлһэнэй түлөө», «Берлин абаһанай түлөө», тэрээнһээ гадна гүрэн түрын үшөө арбан медаль абаһан габьяатай.

Германиин хилэ гаталһанай, Бранденбургын провинци дабаһанай, Ландсберг, Мизеритц, Швибус ба Цюллихад хотонуудые эзэлһэнэй түлөө Верховно Главнокомандалагшын захиралтаар баяр баясхаланда хүртэһэн байна.

Гурбан жэл юһэн һара соо фашис Германитай дайлалдажа ябахадаа, багааршье, ехээршье оло дахин шархатаһан, 1942 оной июлиин 2-ой үдэр можо сэмгэеэ ходоро буудуулжа, 1662-дохи эвакогоспитальдо хэбтэжэ эргалуулаашье һаа, мүнөө болоходо, шархануудынь шархиржа, хүл гарынь хүшэлдэжэ, үнгэрһэн сагай үйлэ хэрэгүүд ухаан зүрхэндэнь үй бутаржа, үе наһандаа мартагдахаа болиһон, үншэн хабһанай оёорто үйрэжэ байдаг даа.

Шархын шалтагаанаар шалдохолон, таягтай, хахад бэетэй болоһон Даша 1945 оной августын 16-да албанһаа табигдаа. Нютагаа ерэжэ, аха Цэрэнбазартаа эмшэлүүлжэ, хүдөөгэйнгөө аршаанда һуужа, торходо орожо, бэеэ тордожо абаһан юм.

РСФСР-эй Финансын министерствын Хориин аймагай мүнгэн һангай таһагай шалгалтын хинагшаар (КРУ) 1946 оной февральһаа хүдэлөө. 1949 оной январиин 5-һаа Хориин аймагай финансын таһагай эрхилэгшээр томилогдобо. 1953 оной октябрьһаа Яруунын аймагай райФО-до ахалагша инспектораар, «Улаан Туяа» колхоздо түрүүлэгшын орлогшоор ба партийна организациин секретаряар, «Рассвет» колхоздо, Нарһатын, Яруунын совхозуудта ахамад экономистаар, утын амаралтада гаратараа хүдэлөө.

Республикын ба аймагай хүдөө ажахын выставкэнүүдтэ 1957 ондо хабаадаһан тухай үнэмшэлгэнүүд байха.

Агуухэ Илалтын дүшэн жэлэй ойгоор дашарамдуулан, Эсэгэ Ороноо Хамгаалгын дайнай 1-дэхи шатын орденоор шагнагданхай. КПСС-эй Яруунын райкомой ба районой гүйсэдкомой Хүндэлэлэй грамотануудаар 8 дахин, совхозуудай дирекци ба парткомой зүгһөө 2 дахин шагнагдаһан байна. Буряадай АССР-эй Статистикын управлениин ба профсоюзай обкомой зүгһөө 1988 оной июлиин 22-то Хүндэлэлэй грамотаар мүн лэ шагнагдаа. 1970 ондо зоной бүхэсоюзна тоо бүридхэл амжалтатай һайнаар хэһэнэй түлөө СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй зүгһөө баяр баясхаланда хүртөө.

Мүнөө үедэ Нарһата тосхондо ажаһууха зуураа дайнай ветерануудай соведэй гэшүүн Даша Гармаевич Гармаев амгалан байдалай түлөө ehан шалдаараа оролдожо, хэтын хэтэдэ, үеын үедэ дайн сэрэг бү болог, үри хүүгэднай үдэжэ, үнэр баяр, жэргалтай һууг гэжэ үреэн ажаһууна.

Цырен ЧИМИТОВ.

Цырендулма ДОНДОГОЙ

ДАЙН ТУХАЙ ДУРДАЛГАНУ…

Газарай нюруун
Гамгүйгөөр урбуулан,
Гал аюул сасарган,
Гансаханш бөөмбын уналые
Хараа бэшэб нюдөөрөө.
Харша тээшэ нюураарнь
Харуулжа жэрытэр
зогсоогоод,
Гал тобшоор хүнүүдые
тархи руунь
Галзуу фашистын буудахые
Гансашье дахин үзөөгүйб.
Хэды тиимэшье бол,
Хэтын хэтэдэ
мартагдахагүйгөөр
Дайда дэлхэйн зониие
хёморуулһан
Дайн зүрхэндэм шэнгэнхэй.

* * *

Үгы эсэгээ мүнөөшье
хүлеэдэг,
Үхибүүн наһандаа
Үншэрхые үзэһэн,
Дүшэн табанай Илалтада
жэлдэ
Дүүнэрээ дахуулаад,
харгыда гаража,
Баруун фронтһоо
Баатар аханарай, эсэгэнэрэй
Бардам шэгтэй бусахые
хаража,
Бусахаа болиһон эсэгынгээ
шарайе
Бултанай нюурта бэдэрһэн
шэнги
Нэгэ нэгээр шарайшалан,
Нүхэр хүбүүмни зогсодог
бэлэй.
Үеынгөө нүхэдэй
Үхибүүдэй
Үндэрнүүд болошоһые
гайхалдан,
Түрэһэн эхэ эсэгынь
шарайгаар
Түһөөлэн заримыень
танюулархёод.

Ногоохон мэшээгээ сэрэгшэ
Нобшоронгүй тайлаһан
бэеэрээ,
Хүсөөг саахар гаргаад,
Хүбүүд, басагадта
хубаахадаа,
Үншэн, эсэгэгүй үлэһэн
Үхибүүдэй тархиие
эльбээд,
Үлүү саахар үгэхэдэнь,
Үрэ зүрхэнэйнгөө яншан
Үбдэжэ байхые
түрүүшынхеэ мэдэрээ һэм.

* * *

Эсэгымни үетэн
Энэ дэлхэйдэ үсөөржэл
байна.
Дайнда «олдоһон» шархынь
һорьбо
Дандаа гэнтэ задаржа,
Дүшөөд жэлдэ бэе соонь
ябалсаһан
Түүлгаа гэнтэ гаража,
Түйлай дайе һануулна.
«Гараал хадаа болоо! —
Гааһаа һорон, ветеран
баярлана.—

НАЯН ТАБАТАЙ ЭХЫН ШАНА…

Улаахан халуун шуһаа
Урасхуулан түрэһэн үримни,
Үеэлэй гэнтын аюулһаа
һэргылэн тэнжэһэн
хүбүүмни.
Худэржэн бэеэ олоходоо,
Хүнүүдэй зэргэ болоолшин,
Хүсэрхэн могойн ерэхэдэ,
Ороноо хамгаалхаа
мордоолшн.
Түбихэн дэлхэйгээ нэгэ
тээ
Тоорижо, хүбүүмни, ябана
гүш!
Түрэһэн эхэшни
зүүдэндэш

Улаан-Үдын Железнодорожно районой Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай ветеранууд һаяхан Улаан-Үдын гарнизоной сэрэгшэдтэ айлшалжа, солдадуудай албанай хэрэгүүдтэй, байра байдалтайнь танилсаһан байна.

Ветерануудые мүнөө үеын зэбсэгүүд һонирхуулаа. Тэдэнэр солдадуудай һуралсалаа хэхэдэнь байлсажа хараа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Буряадай хүдөө ажахын институдай багша, профессор К. А. Васильев, дайнай ветеран Б. В. Бабаев хоёрто майор А. А. Коваленко сэрэгэй техникэ харуулна.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

ДЭЛХЭЙН СЭСЭН ХҮНҮҮДЭЙ ДАЛИТА МЭРГЭН ҮГЭНҮҮДҺЭЭ...

Тапаар хардаһан ама хэлэн
Ташуур бүүһаа аймшагтай.
А. С. Грибоедов.

* * *

Херагай хүн нүүрһэн
мэтэл:
Халаажа галдаашьегүй һаа,
Харлуулжа сохом шадахал.
Анахирсис.

* * *

Нюдэн дээрэш магтааша,
Нюрган тээһэш
нюдараашa.
Пифагор.

* * *

һүүзэгэр нарихан үһэншье
һүүдэр хаяад байгша даа.
Гете.

* * *

Үһөө нэхэжэ нэгэтэ
хэрдэбэл,
Унаһан һэшхэлээ
үргэхэгүйб.
Сальмон.

* * *

Хөөдэжэ бусадые ябадаг
хүн
Хара бэедээ дайсан мүн.
Ж.-Ж. Руссо.

Хитадта нэгэ үула бии.
Хэвгил шулуун байсадань
Хананжа ухажамаар бэшэг бии:
«Хани нүхэрөө олоогүй хүн—
Хара бэедээ дайсан мүн».
Жан Фу.

* * *

Арсалан, хаанай
шэнжэтэйгээр
Архи адхана,
шудханаш даа.
Бааршан, хожомоо,
барлагынь
Байһанаа, хөөрхы,
мэдэхэш даа.
Р. Гамзатов.

МАНАЙ УГ ИЗАГУУР

Зугаалай нютагта барилга хэжэ байгаабди. Нэгэтэ колхозой конторо ороходомни, түрүүлэгшын орлогшо Нима Нимаевич нигэжэ асууба:

— Нүхэр, Хориин арбан нэгэн эсэгын алинайнь хүбүүн болонош даа?

— Ямар арбан нэгэн эсэгэ гээшэб. Хүн шэнги нэгэл эсэгэтэй юмби,— гэбэб.

— Ай, хөөрхы. Тиигээ хадаа ямар яһанай хүмши даа?

— Юун гэжэ һонёор һурнат даа. Буряад лэ хүн хадаа буряад яһанай юм гүб...

— Эй, баарма. Арадайнгаа түүхэ, уг гарбалаа мэдэхэгүй хүйхэр байнаш даа...— гээ бэлэй.

Районой һурагшадай «Минии уг изагуур» гэһэн һайндэр дээрэ иимэ хөөрөөгөөр Владимир Сыденович Алсыев үгэ хэлэжэ эхилээ һэн. СССР-тэ ажаһуудаг үндэһэ яһатан бүхэнэй өөһэдынгөө түрэл хэлэ, ёһо заншал таа-руу зохидоор хүгжөөхэ, дүүрэн тэгшэ эрхэ нүхэсэл байгуулха тухай асуудал манай засаг түрэ, Коммунис парти олониитын урда табина. КПСС-эй ЦК-гай сентябриин (1989 он) Пленум дээрэ национальна асуудалаар баталагдаһан Платформо бэелүүлхэ зорилгонууд үргэнөөр дэмжэгдэнэ, хаа яаһагүй һайшаагдана.

Түнхэнэй голдо ажаһуудаг буряадууд хэд гээшэб? Хаанаһаа уг изагууртай зон бэ гэһэн асуудалаар районой һургуулинуудай һурагшад түрэлхи хэлэнэйнгээ багшанарай хүтэлбэри доро нютаг бүхэндэ һонирхолтой ажал ябуулна. Энэ талаар бүхы һургуулинуудые магтамаар байна. Тиигэбэшье, Хэрбяангуудай, Таһархайн, Далахайн, Тоорын, Охор-Шэбэрэй үхибүүдэй гүнзэгыгөөр шэнжэлгэ хэһыень тэмдэглэмээр.

Хэрэнэй интернат һургуулида тээсгэн үнгэргэгдэһэн түс һайндэртэ юһэн һургуулиин түлөөлэгшэд хабаадаа һэн. Хүршэ Ахаһаа Орлигой дунда һургуулиин залуу багша М. Н. Сэмбялова хоёр һурагшадаараа ерэһэн байна, һуурин бүхэнһөө үндэр наһатай төөбии, таабайнар хүүгэдээрээ сугтаа ерэлсэжэ, урданай байдал, уг гарбалаа һонирхолтойгоор хөөрэбэд. Мүн үхибүүдшье уг изагуур тухайгаа һайн мэдэдэгээ харуулна. Тооро нютагһаа ерэһэн Ширип Сыренович Холхоев суглараагшадай урда урматай һайхан үреэлнүүдые, оньһон, хошоо үгэнүүдые хэлэжэ, хонгёо гоёор урданай дуунуудые хангюурдажа, бултанай зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэбэ. Далахайһаа ерэһэн ажалай, дайнай ветеран Г. Б. Ангрускаев хүүгэдэй хүдэлмэридэ үндэр сэгнэлтэ үгэжэ, үсөөн тоотой арадуудай соёл болбосоролой хүгжэлтые, ёһо заншалые гушаад онуудта доромжолһон ябуулгануудые удхалан хөөрэбэ. Түс уулзалта дээрэ поэт Ш. Д. Байминов, У. Д. Прушенова, Л. Д. Гонгоров, В. С. Алсыев тэгшэд һонирхолтойгоор үгэ хэлээ.

Һурагшад гоё һайханаар дуу дуулалдана, хатаралдана, шүлэгүүдые уншана, һонин зүжэг наада харуулжа, бултаниие урмашуулба.

Саашадаа уншагшадай анхаралда уг изагуур тухайгаа хүүгэдэй суглуулһан материал дурадхахамнай. Мүнөөдэрэй номерто Хэрбяангуудай һургуулиин һурагшадай суглуулһан материал хэблэнэбди. Түс материалые хэблэлдэ бэлдэлгэдэ түрэлхи хэлэнэй багша Е. Б. Зайгановагай оруулһан хубита ехэ гэжэ онсо тэмдэглэлтэй.

ХАРБЯАНГУУД НЮТАГАЙ ЗОНОЙ УГ ИЗАГУУР

Харбяангууд һууриндa 12 аймаг болохо, табан яһатанһаа гараһан хүн зон мүнөө ажаһууна. Нютагай үндэр наһатайшууд нигэжэ хэлсэдэг: «XVII зуун жэлдэ Сайн хаанай һамаргаанда Бошогто хаанай буһалгаанда Монголһоо гаража ерэһэн хоршод хүнүүд гээшэбди»,— гэнэ.

Урданай сагта буряад хүн өөрынгөө уг гарбал 10—12 — үе хүрэтэр мэдэдэг һэн. Уулзаха, танилсахадаа угаа угталан һуралсадаг, амар мэндээ хэлсэдэг байгаа. Харбяангуудай һуурин зоной олонхинь нэгэдэхи һойһод яһатан болоно. Тэдэнэрһээ гадна онход, шошоолог, хонгоодор, тэртэ яһатан эндэ ажаһуудаг.

Нэгэдэхи һойһод яһатанай түүхэ иимэ гээшэ. Хоёр аха дүү һойһод Орхон-Туула гэжэ газарһаа Түнхэн нютаг ерэжэ, хангалтама үнэртэй ой модотой, сагаан мүнгэн оройтой Саян хадын хормойдо, Хамар-Дабаанай шэлэнүүдэй захада, түргэн урадхалтай Харбяангуудай голой эрьедэхи талада үнинһөө хойшо ажаһуудаг түүхэтэй. Тэрэ сагта Харбяангууд нютаг һойһо гэжэ нэрэтэй байгаа. Һүүлдэнь харьялан урдажа байһан уһанайнгаа нэрээр Харбяангууд болоһон юм. Мүнөө Харбяангууд, нуга һууринуудта нэгэдэхи һойһод яһатан ажаһууна. Хужарта, Могой-Горхондо хоёрдохи һойһод яһатан түбхинэһэн байна.

Халха Монголдо, Түшээтэ хаанай зонхилжо байһан газарта, Туула гэжэ уһанай Орхондо орожо байһан адагтань, мүнөөшье Түб ба Сэлэнгэ аймагуудта хоршод, һойһод яһатан халха монголшуудтаа эб нэгэдэжэ, суг ажаһууна. Һойһо, хоршод яһатанда Мангадай, Бүрэнгүүдэй, Гожооин, Бажын, Хусайн, Марсайн, Манзайн, Такын аймагууд ороно.

Мангадай аймагай Үрэн гэжэ нэрэтэй хүн Дарма, Дамба хүбүүдээрээ Халха Монголһоо ерэжэ ябахадаа, Зангисаанай борьео соо унажа, һүүжэеэ баларһан байгаа. Тэндээ хүндөөр үбшэлжэ, наһа барашаһан юм. Хоёр хүбүүдынь Түнхэнэй голоор уруудажа Дамба Харбяангуудта, Дарма Хэрэндэ һууриҗаһан юм. Эрэн һамганайнгаа хоёр хүбүүдые түрэхэдэнь нэрэ эрижэ ламада хандаһан байна. Лама ехэ хүбүүндэнь Дарма гэжэ нэрэ үгөөд, хадаг зангяа зангилаад үгэһэн юм. Бага хүбүүндэнь Дамба гэжэ нэрэ үгөөд, һур зангяа зангидаад үгөө ха. Хадаг зангяа зүүһэн Дармаһаа тараашад бурхан шажанда шүтэдэг хүнүүд болоһон намтартай. Харин Дамбын талаһаа тараашад сүүта ангуушад болоо гэлсэдэг.

Тайгын модон олон гү,
Тантад баргад олон гү?
Ой модон олон гү,
Онход баргад олон гү?

—гэжэ онход яһатан тухай хэлсэдэг байгаа. Халха Монголһоо Сайн хаанай һамаргаанда, Бошогто хаанай буһалгаанда Дүрөөтэ нуур гэжэ нютагһаа Түнхэн ерэгшэдэй дунда онход яһатан байгаа. Онход яһатанһаа гараһан һангай, Махабалай аймагайхид, Харбяангуудта ажаһуудаг.

1895 ондо Махабал аймагай хүн Хойморто баян айлайда хүлһэншэ ябаа бэлэй. Саашадаа Түнхэн һууриндaород дарханай туһалагшаар ажаллаадаг Тоородо Падууе Даргатайда хүлһэншэ байһанаа Харбяангуудта ерэгшэ Лайдаб Данханай басагатай гэрлэһэн юм. Таряа тариха газар абахын тула Хонгёолоо Лопсоной нэрэ обог абажа, Цыденмалэнов Николай Батвеевич болоһон ушартай. Мүнөө тэрэнһээ гараһан Малановай обог зүүгээшэд тон олон боложо үдэигхэй шударгы бэрхээр түрэл нютагтаа хүдэлжэ байдаг.

Харбяангуудай дунда һургуулиин буряад хэлэнэй кружогой гэшүүд.

Энэ материалай гонорар В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ хүүгэдэй жасада Харбяангуудай һургуулиин һурагшад дамжуулна.

ПРАВДА БУРЯТИИ
Мүнөөдэрэй номерто

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ, тэрэнэй Нэгэдэхи орлогшые, орлогшые һунгаха тухай Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй тогтоолнууд газетэдэ үгтэбэ.

Республика дотор газарай үрэжэл һайжаруулха габшагай хоёр һарын ябеса тухай Бурятскагропромсоюзай мэргэ-…

Сэнхир экран

ХЭБЛЭЛЭЙ ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.30—Дуу, хатарай арадай ансамблиин концерт. 10.00—«Манай саад». 10.30— Артист Л. Лясько 10.55—Уран шүлэгэй долгин дээрэ. 11.00 — «Ан амитадай аймагта». 12.00—«Спектр». 12.30—«Повесть о маршале Коневе»— уран һайханай-публицистическэ фильм. 14.10—«За одну тройку» — үхибүүдтэ фильм. (Болгари), 15.10—Мультфильмнүүд. 16.00— Россин бэеэ даанхай байдал. 17.00— Солдат дуунай фестиваль. 19.00—«Соведүүдтэ засаг олголго». 19.30 — Уласхоорондын шэнжэлэл. 20.15—Режиссер Л. Луковай фильмүүд. «Две жизни»— уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. 22.00— Время. 22.30— Шухала асуудалаар хөөрэлдөөн. 22.40 —«Две жизни»— уран һайханай фильм. 2-дохи сери. 00.10 —«Л. Паротти СССР-эй Ехэ театрта». Арменидэ туһаламжа үзүүлхэ зорилготой ургэмжын концерт. 02.10— Шэнэ һонин.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00— Үглөөнэй гимнастика. 9.15— Татаар арадай дуунууд. 9.35— Ненец жур-…

Кино, театрнууд

Театр оперы и балета
«Владыка джунглей»— в 19.
Бурятский драмтеатр имени Х. Намсараева
«Шамбалын орон хаанабши?» (Где, ты Шамбала?)— в 19-30.
Русский театр драмы
«Звезды на утреннем небе»— в 19-30.
Бурятская филармония
ДК ЛВРЗ. Большая эстрадная музыкально - развлекательная программа «Заходите к нам на огонек»— в 17, 20.
«Дружба»
«Операция «Ы» и другие приключения Шурика»— в 9-50, «Груз 300»— в 11-30, 13-10 14-50, 16-30, 18-20, 20, 21-30.
«Прогресс»
Красный зал —«Семья» (2 с.) — в 10, 12-40, 15-20, «Мудрая царица Мандухай» (2 с.)— в 18-10, «Чаша терпения»— в 21-30.
Зеленый зал —«Короткое за-…

НАШ АДРЕС:
670000, УЛАН-УДЭ
ул. Каландаришвили, 23.

Телефоны редакции: редактор—2-50-96, приемная —2-54-54, зам. редактора —2-68-08, зам. редактора —2-62-62, отв. секретарь —2-50-52. секретариат —2-66-76; отделы: партийной жизни и пропаганды —2-60-91, 2-56-23; промышленности и строительства—2-61-35, агропромышленный—2-64-36, 2-63-86; советского строительства и быта—2-69-58; культуры и школ—2-60-21, 2-57-63; информации —2-34-05; переводов —2-54-93; писем и селькоров — 2-67-81; корректорская —2-33-61; выпускающие —2-35-95; собственные корреспонденты: п. Баргузин —91-1-44, г. Северобайкальск — 35-73, п. Хоринск —55-6-99, г. Закаменск —31-61, п. Кырен —91-9-79, п. Агинское—3-40-69. Директор издательства—2-37-32, бухгалтерия —2-23-77, вахта —2-56-62.

Газета выходит 300 раз в год. Объем 2 п. л. Индекс подписки газеты 50901.

Газета отпечатана республиканской типографией Госкомиздата Бурятской АССР. Директор 2-40-45.
Н-04381. Заказ № 104.